

יד
מהר"ע

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק
שלה לך
סיון ה'תשע"ה ב'שכ"ו
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

נושאי השיעור:

ביאור דברי התוס' במסכת מגילה לגבי הקריאות בתורה שאינן כפי הקריאה כיום, והשלמה בעניין מהיכן העולה לתוכחה בפר' בחוקותי צריך להתחיל לקרוא. תשובה נפלאה לקושיא מדוע העולה שביעי בפרשת בחוקותי, מתחיל מן הפסוק ואם לא יגאל וגו'.

דברי מרן שליט"א בשבח הספר החשוב פסקי מהרי"ץ – שערי טהרה, אשר יצא לאחרונה ע"י מכון "פעולת צדיק" במהדורא חדשה, וביאור ההגדרה כי מהרי"ץ היה "מאריה דאתריין".

התייחסות לאנשי הכת (דרדעים) המתכחשים למהרי"ץ זיע"א ובוחרים כביכול בדברי הרמב"ם.

דחיית דבריהם בענייני טהרה, שמקילים יותר מדאי באיסורים חמורים ביותר, כגון בבדיקת עדים, כולל התייחסות למה שכתב ר' צפניה ערוסי בספר "טהרת משה", אשר זרוע שגיאות רבות וטעויות אין ספור, ונתינת דוגמאות רבות לכך. התייחסות לאחת מהערותיו של ר' דוד צדוק כלפי דברי מרן שליט"א על תכלאל "עין חיים" מהדורת חנות נוסח תימן, שהוא בלתי מוסמך, בעניין תיבת אורייתא "קדישתא" שבקדיש דעתיד, ובל"ג עוד ידובר על הערותיו בהזדמנות נוספת.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק
טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741
דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 058-70-20-222
שלוחה 7

קול הלשון – 03-6171031

מספר השיעור במערכת קול הלשון – 432

מספר השיעור בדיסקים ובקו "קול יהודי תימן" – 308

השיעור מוקדש בעזרהי"ת, לע"נ אמי מורתי מרת זהרה [שנקראת כאן בא"י גם בשם שרה] בת מארי סאלם שפר ע"ה, תנצב"ה, במלאות שלוש שנים לפטירתה. עליה נאמר, אשה יראת י"י היא תתהלל. תנצב"ה אבי"ר. ולהבדיל בין המתים לבין החיים, לרפואת ר' אבנר בן יפת יצ"ו, בתוך שאר כל חולי עמו ישראל, אבי"ר. נדבת בנו ידידנו רבי מורן נסים הי"ו. ירבו כמותו בישראל, אבי"ר. ויישר כוחו.

השיעור מוקדש בעזרה"ת, לע"נ אמי מורתי מרת זהרה [שנקראת כאן בא"י גם בשם שרה] בת מארי סאלם שפר ע"ה, תנצב"ה, במלאות שלוש שנים לפטירתה. עליה נאמר, אשה יראת י"י היא תתהלל. תנצב"ה אכ"ר.

ולהבדיל בין המתים לבין החיים, לרפואת ר' אבנר בן יפת יצ"ו, בתוך שאר כל חולי עמו ישראל, אכ"ר. נדבת בנו ידידנו רבי מורן נסים הי"ו. ירבו כמותו בישראל, אכ"ר. וישר כוחו.

ביאור דברי התוס' במסכת מגילה לגבי הקריאות בתורה שאינן כפי הקריאה כיום, והשלמה בעניין מהיכן העולה לתוכחה בפר' בחוקותי צריך להתחיל לקרוא.

נפתח בהלכה שכבר דיברנו עליה בעבר [בשיעורים האחרונים] כיון שברצוני להשלים ולחדד כמה פרטים.

כתוב בגמ' במס' מגילה [דף כ"ב ע"א] כך, אמר רבי תנחום אמר ריב"ל, כשם שאין מתחילין בפרשה פחות מג' פסוקים, כך אין משיירין בפרשה פחות משלשה פסוקים. פשיטא? השתא, ומה אתחלתא דקא מיקל תנא קמא, מחמרי יש אומרים. שויר דמחמיר ת"ק, לא כ"ש דמחמרי יש אומרים? מהו דתימא, נכנסין, שכיחי. יוצאין, לא שכיחי דמנחי ספר תורה ונפקי, קמ"ל. החשש של מפני הנכנסים, הוא מצוי יותר מן החשש של מפני היוצאים. כיון שאסור לצאת באמצע קריאת התורה. וגם אם כן, הכי הרבה, בשעת הדוחק אפשר לצאת בין גברא לגברא. אבל גם דבר זה, איננו מצוי. משא"כ לגבי המאחרים, שנכנסו רק כעת, הדבר אכן יכול להיות.

ות"ק, מאי שנא שיורי דלא, משום יוצאין. אתחולי נמי, גזירה משום הנכנסין? אמרי, מאן דעייל, שיולי שייל. מי שנכנס לביהכ"נ, ישאל לגבי הקורא הקודם, כמה פסוקים הוא קרא? אבל מי שיוצא מביהכ"נ, לא ישאל זאת. אין את מי לשאול. ואיך יידעו? אלא הוא יגיד לעצמו, בטח העולה הבא, יקרא רק שני

פסוקים. משא"כ לגבי הנכנס לביהכ"נ, ישאל את הנמצאים בביהכ"נ כיצד קרא המברך הקודם, לפני שבאתי, ויגידו לו, כי הוא לא קרא שני פסוקים, ולא פסוק אחד, אלא שהעולה קרא הרבה פסוקים מלפני כן. שמענו בעצמנו. ממילא, הוא לא יבוא לידי טעות. אבל למסקנת הגמ' חוששים גם לנכנסים, וכך היא ההלכה כידוע.

התוספות [שם ד"ה אין מתחילין] שואלים שאלה, וז"ל, אין מתחילין בפרשה פחות מג' פסוקים. גזירה משום הנכנסין, שלא יטעו לומר, שאותו שקרא לפניו, לא קרא אלא שני פסוקים. וקשה על מנהג שלנו, שאנו קורין בפרשת 'ויחל' בתעניות, והראשון מתחיל שם, והוא לסוף שני פסוקים מפרשה שלמעלה. וכן המפטיר ביו"ט בחול המועד דפסח, שמתחיל מ'והקרבתם', שהוא לסוף שני פסוקים מראש הפרשה.

הרי בתעניות, קוראים בפרשת כי תשא, ויחל משה את פני י"י אלהיו וגו' [שמות ל"ב, י"א]. אומרים התוס', כי לכאורה, הדבר אינו מסתדר עם ההלכה הזאת.

אולם קושייתם, צריכה ביאור. הרי לפני כן, ישנה פרשה פתוחה, וידבר י"י אל משה לך רד פי שחת עמך וגו'. סרו מהר מן הדרך אשר צויתם וגו'. ויאמר י"י אל משה ראייתי את העם הזה וגו'. ועתה הניחה לי וגו' [פרק ל"ב, פסוקים ז'-י]. ואח"כ כתוב, ויחל משה וגו' [שם פסוק י"א]. א"כ, מה שואלים התוס'? הלוא ישנם ארבעה פסוקים, מלפני הפסוק 'ויחל'? מדוע התוס' אומרים, שזהו לסוף שני פסוקים?

כמו-כן, לגבי קושייתם השנייה, בעניין המפטיר 'והקרבתם' בחוה"מ פסח, וכן בשביעי שלפסח. הרי קוראים אז בפרשת פינחס, ומדלגים את התחלת הפרשה, כיון שהתחלה שייכת ליום טוב ראשון. נאמר שם כך, ובחדש הראשון

לפניהם. אצלם היתה הפרשה, לא כפי שהיא אצלנו.

הדבר ידוע, כי בדורות הראשונים, היו הרבה חילוקים בעניין הפרשיות. ואפילו עד היום, ישנו חילוק אחד, בין המסורת שלנו, לבין שאר קהילות ישראל, בפרשת צו, לגבי 'המקריב' או 'כל חלב'. אבל בדורות הראשונים, היו חילוקי דעות רבים, בעניין הזה. ובסופו של דבר, כולם קיבלו את דעת הרמב"ם בעניין הפרשיות, כיון שהוא עשה לפי הספרים הישנים, על פי ספר בן אשר, וממילא גם האשכנזים, אשר בדורות הראשונים היתה להם מסורת אחרת, בסוף הם אמרו, כי העיקר כדעת הרמב"ם. אולם כותבים הפוסקים [ביו"ד סימן ער"ה], כגון הרמ"א ושם בסעיף ב' [והש"ך [סק"ו] וכו', כי מי שיש לו ס"ת אחר, לא לפסול אותו, כיון שסו"ס ישנן מסורות אחרות. אבל העיקר הוא, לעשות כפי דעת בן אשר, שזהו הספר המוגה ביותר, אשר היה מקובל בעולם, ועליו סומכים יותר ממה שהיה בכל הדורות.

ואכן, במחזור ויטרי, זהו ספר ידוע מבית מדרשו של רש"י, לרבינו שמחה, שהיה אחד מתלמידי רש"י, באותה ארץ ובאותו הזמן של בעלי התוספות, וראיתי כי אכן שם בפרשת כי תשא, הוא מביא את הפרשיות שלא כפי דעת הרמב"ם, אלא בדיוק כפי הדעות ההם, מתאים לתוספות. הוא כותב [בדף 664] כך, 'וידבר' ד'לך רד', פתוחה. זהו כמו אצלנו. 'ויאמר' ד'ראיתי את העם', סדורה. כידוע, יש 'פרשה פתוחה', ויש 'פרשה סתומה', אבל יש גם 'פרשה סדורה'. אמנם היום בזמנינו, אין לנו 'פרשה סדורה'. במציאות, אצל הסופרים, הדבר כבר איננו מציאותי. הרי הרמב"ם כותב [בפרק שמיני מהל' ספר תורה], כי ישנן שתי צורות לפרשה פתוחה, וישנן שלוש צורות לפרשה סתומה. [ועיין הרחבה בעניין זה, בשיעור מוצש"ק פקודי ה'תשע"א]. לאחת מן הצורות שהרמב"ם קורא לה ג"כ בשם 'סתומה', הם קוראים לה בשם 'סדורה'. וצורתה היא, שפרשה אחת

בארבעה עשר יום לחדש פסח ליי". ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג וגו'. ביום הראשון מקרא קדש וגו'. [במדבר כ"ח, ט"ז – י"ח]. ואח"כ נאמר, וְהִקְרַבְתֶּם אֶשֶׁה עֲלֶיהָ לַיּוֹם וגו' [שם, פסוק י"ט]. שואלים התוס', איך אתה מתחיל ב'שני פסוקים מראש הפרשה? אבל, הרי במציאות ישנם שלושה פסוקים? הלוא הפרשה מתחילה בפסוק 'ובחודש הראשון?' וכי ח"ו היו לתוס' פסוקים אחרים? מה נשתנה כאן?

בכל אופן, התוס' שואלים את שתי השאלות הללו. והם מתרצים כך, ויש לומר, דשאני אלו הפרשיות, שהרי ידועות הן לעולם, וליכא למטעי. דהיינו, כיון שהפרשיות הללו הן ידועות, כולם יודעים שבתעניות מתחילים בפסוק 'ויחל משה', וכולם יודעים שבחזרה"מ פסח וכן בשביעי של פסח מתחיל המפטיר בפסוק 'והקרבתם', א"כ אף אחד לא יטעה בכך. כלומר, אכן השארנו שני פסוקים, אבל כיון שהדבר ידוע, ממילא אין צד לומר, כי ישנו מישהו אשר ישאל, מה קרה? מדוע הקורא הקודם קרא רק שני פסוקים? אין דבר כזה. כי כולם יודעים, שבפסח מתחילים מן הפסוק 'והקרבתם', ובתעניות מתחילים מן הפסוק 'ויחל משה'. זהו דבר מפורסם, החוזר על עצמו כל הזמן.

אבל קשה מה ששאלנו מקודם, כי לכאורה מה היתה שאלתם? אמנם יסוד דבריהם, הוא מובן. זאת סברא נכונה. וכפי שאמרנו כעין זה בעבר [שיעור מוצש"ק בהעלותך ה'תשע"ה], מפטיר שאני הנוהגים זאת אומרים סברא דומה, למה שאומרים התוס'. דהיינו, זהו דבר הידוע, כי המפטיר רק חוזר על מה שכבר קראו, וממילא אין מה לחשוש על הקורא הקודם, ולכן הם נוהגים תמיד לקרוא אך ורק ג"פ למפטיר.

מהרש"א [שם] עומד על קושיא זאת ואומר כך, בספרים שלנו אינו כן, ד'ויחל' הוא אחר ארבעה פסוקים, 'והקרבתם' אחר שלושה. דהיינו, התוס' כתבו כך, לפי הספרים שהיו

נגמרת בחצי השורה, והפרשה שאחרי כן מקבילה אליה בשורה השנייה. זוהי פרשה סדורה. דהיינו החצי השני של שורה הראשונה מניח הסופר חלק, וכן את החצי הראשון של שורה הבאה, ומתחיל לכתוב שם מול המקום שנגמרה האות האחרונה שבשורה הקודמת. אנחנו קוראים גם לה, 'פרשה סתומה', כך הרמב"ם קורא לה, אבל הם קוראים לה 'פרשה סדורה', לפי שזה נראה מסודר יותר. הרמב"ם מחשיב אף את זאת כסתומה, כי אמנם כביכול הן שתי שורות, אבל מחשיבים את הכל כשורה אחת, רק שישנו ריוח באמצע. כי אם נצרף את שתי השורות כשורה אחת ארוכה, זהו כאילו סתום מצד ימין וסתום מצד שמאל, וכביכול ריוח הפרשה באמצע. הם קוראים לה פרשה סדורה, אבל אצלנו אין לזה משמעות, דהיינו שיכולים לעשות שם גם אחת משתי הצורות הנוספות של פרשה סתומה. אין שום קפידא על אחת משלושת הצורות דוקא, איך שרוצים עושים. לפי מה שנודמן לסופר בכתיבתו.

אבל לגבי זה הקרבתם, גם במחזור ויטרי, אין כל שינוי, וזהו כפי שהדבר אצלנו. גם לא יכול להיות שיהיה שינוי, כיון שאין כאן מקום לזה. הדבר אינו כ"כ מובן, כי הוא כותב במפורש [בדף 669] כך, 'ובחודש הראשון, פתוחה. זביום הביכורים עד זנסכיהם, פתוחה. זה אחרי כן. א"כ אינני יודע כיצד להסביר זאת. איך יכול להיות, שלפי בעלי התוספות, היתה כאן פרשה. וגם לא מסתבר, שתהיה כאן פרשה. כיון שהפסוקים 'ובחודש הראשון, זבחמשה עשר, זביום הראשון, זיהקרבתם, הם הכל עניין אחד. א"כ מה נפשך, אם זהו זיהקרבתם, אזי אין שאלה, כי הפרשה מתחילה מלפני כן. וכי הפרשה מתחילה בפסוק זבחמשה עשר יום? ואולי בכל זאת הדבר יתכן. שמא ישנן כל מיני שיטות.

ויתכן גם באופן אחר, כי מה שאצלנו ישנם שם שני פסוקים, היה אצלם פסוק אחד, ארוך יותר.

הרי ידוע שיש במקומות פיסוק הפסוקים, חילוקי דעות, כדאיתא בקידושין [דף ל ע"א] בפסוקי נמי לא בקיאין, במערבא פסקי להא"י קרא לתלתא פסוקי וכו' יעו"ש, ואכמ"ל.

בכל אופן, בני הרה"ג משה שליט"א שאל, כי כיון שישנן חילוקי דעות בכמה מקומות, היכן ישנן פרשיות פתוחות והיכן ישנן פרשיות סתומות, אם כן ה"ה לגבי הנושא שדיברנו [בשיעורים האחרונים] בעניין התוכחה. הרי הרחבנו בס"ד בעניין, הבאנו את מה שכתוב בגמ' מגילה [דף ל"א ע"ב], 'מתחיל בפסוק שלפניהן, ומסיים בפסוק שלאחריהן, ואת דברי התוספות שם ועוד מפרשים האומרים, כי זהו לאו דוקא 'פסוק אחד' וכו'. הרי אפשר להגיד, כי אולי היה לפני בעלי הגמ', פרשה שאינה כפי שהיא אצלנו. ממילא, לכן בדוקא הם אמרו 'פסוק אחד'. לא צריך להגיע לדברי התוס', שזהו לאו דוקא, כיון שהיו להם פרשיות אחרות.

והתשובה שענית לי בס"ד היא, כי אכן הדבר יכול להיות. אבל אנחנו הרי רצינו להסביר את דברי הרמב"ם, כי מה שהרמב"ם כתב 'פסוק אחד', זהו בדוקא. שהרי לפי הרמב"ם, בודאי שסדר הפרשיות אצלו הוא כפי סדר הפרשיות שאצלנו. הרי הרמב"ם כותב במשנה תורה [בהלכות ס"ת] את סדר הפרשיות, כפי הסדר שנמצא אצלנו. אם כן, על הרמב"ם בודאי שצריכים לדון, האם זהו 'פסוק אחד' בדוקא, או שזה לאו דוקא. ואם אנחנו מסבירים, שהרמב"ם סובר כי זהו 'פסוק אחד' בדוקא, אזי ההסבר הוא, כי 'היכא דמוכח שאני'. ממילא, אנחנו בהחלט מסבירים נכון את הרמב"ם. הרי הרמב"ם כותב שם, כי פרשת 'אם בחוקותי, ופרשת 'זאם לא תשמעו לי', שתיהן פתוחות. א"כ, כיצד הרמב"ם כתב שצריך להקדים 'פסוק אחד' לפני התוכחה? הרי ודאי אצלו לא יכול להיות, שהפרשיות כאן הן בצורה אחרת? אלא על כרחך, שצריכים להגיד כאן איזה הסבר. וההסבר הוא, כי 'היכא דמוכח שאני'.

שערי יצחק – השיעור השבועי

מאד. היה פחד נורא, הם חששו שהדברים יתקיימו בקורא. אבל החפץ חיים [על התורה שם] כבר המשיל על כך משל, שזהו כפי שהאדם הולך בשדה מוקשים, אבל סוגר את העיניים ע"מ שלא יראה. אותו הדבר, לגבי התוכחה. מה שתקרא את התוכחה, זה לא אומר שיהיה לך כך. לא מעלה ולא מוריד. אדרבה, כי ע"י הצרות שסובלים בגלות, זה מכפר לנו על החטאים.

שאלה מהקהל: אולי הם חששו לכך, כפי שהרב שליט"א אמר בעבר [שיעור מוצ"ש שמתחילת השע"ה], לגבי 'ספר תורה בודק'? תשובת מרן שליט"א: אבל בנ"ד, יודעים כי מעלים אותו לכתחילה לקריאת התוכחה, באופן מיוחד. 'ספר תורה בודק' אומרים לגבי אם 'במקרה' יצא לו בקריאה כך, אבל אם מייעדים זאת מראש לאדם מסויים, לא אמרינן הכי.

בכל אופן, המשנ"ב [סי' תכ"ח, ובביאור הלכה שם] מדבר על כך, והדבר נהיה אצלם מסובך ביותר, משום שיש להם מנהג להעלות את הרב לעליית שלישי. וכעת יוצא, כי אם הוא יתחיל בפסוק 'ואכלתם ישן נושן' וימשיך לקרוא את התוכחה, נמצא שהרב קורא את התוכחה, וזהו אינו כפי מנהגם, כי דוקא עס"הארץ או ש"צ קורא את התוכחה. אם כן, צריך הוא להפסיק לפני התוכחה, בכדי שאת עליית רביעי יעלה עם הארץ. לכן הם עשו, כי העולה רביעי, יחזור על הפסוקים הקודמים. דהיינו, העניין הזה, לחזור על הפסוקים הקודמים, נוצר אצלם בגלל הסיבה הזאת, כיון שהם לא רצו שעליית הרב תמשיך בפסוקי התוכחה, ממילא הם חייבים להתחיל את עליית רביעי בפסוק 'ואם לא תשמעו לי'. ולכן הם מצאו פתרון כזה, להתחיל מן הפסוקים שלפני כן. מפני זה הם חוזרים מן ואכלתם ישן וגו'.

הסיבה הזאת, איננה קיימת אצלנו. וכפי שאמרתי בשיעור הקודם, כי אלה בקהילותינו

דיברנו [בשיעורים האחרונים] על כך, שמוכרח כי עניין שהתוכחה מתחיל בפסוק 'ואם לא תשמעו לי'.

חזן מכל הראיות שהבאנו, מצאתי ראייה נוספת, בתנא דבי אליהו רבא [פרק י"ח]. כתוב שם כך, בא וראה, שלא כמדת בשר ודם, מדת הקב"ה. מדת בשר ודם, קללתו מרובה מברכתו. אבל הקב"ה אינו כן, ברכתו מרובה מקללתו. כשבירך הקב"ה את ישראל, בירכן מאל"ף ועד תי"ו, מן 'אם בחוקותי', עד 'קוממיות'. וכשקיללן, מן וא"ו עד מי"ם. מן 'ואם לא תשמעו', עד 'געלה נפשם'. הרי כתוב במפורש, כי התוכחה, דהיינו הקללות, מתחילות מהאות וא"ו של 'ואם לא תשמעו', עד האות מי"ם של המלים 'געלה נפשם'.

ישנה מכאן ראייה ברורה, כי התחלת התוכחה, נחשבת מן הפסוק 'ואם לא תשמעו לי'. וממילא, חייבים להקדים שלושה פסוקים מלפני כן, כפי שביארנו בס"ד.

גם בעל ערוך השלחן [בסי' תכ"ח], כותב על הנושא הזה. הרי אצל האשכנזים, עניין התוכחה, הוא בעיא חמורה. אצלנו התימנים, מעלים לתוכחה את הגדול שבציבור, כיון שהוא זה הראוי להוכיח. כך נהג גם רבינו האר"י ז"ל.

מהרי"ץ זיע"א כותב זאת בעץ חיים [דף קל"ח ע"א], ונהגו בפרשת התוכחות 'בחוקותי' ו'תבוא', להעמיד היותר גדול בציבור. וזה מסכים למה שהעיד מהרח"ו, משם האר"י. דלא כמו שכתב בספר חסידים סי' תשמ"ז ומהרי"ל, להעמיד עם הארץ, כדי שלא יתקיימו דבריו. אצל האשכנזים, הדבר בדיוק ההיפך. הם עושים כך, בכדי שלא יתקיימו דבריו. אבל בסופו של דבר, נהיה אצלם מהומות ובלבולים מהעניין הזה, כי אף אחד לא רצה לעלות לס"ת לקריאת התוכחה. ומי שיעיין יראה, כי אצלם הדברים ממש חמורים

החוזרים על הפסוקים הללו, זהו מנהג שנוצר מתוך הבלבול, בגלל החילוקים בין הספרים מהיכן להתחיל בקריאת התוכחה. והנכון הוא שיתחיל מן ואכלתם ישן וגו' וימשיך עד סוף התוכחה.

אומר בעל ערוך השלחן [סי' תכ"ח סעיף ו'] כך, קללות שבתורת כהנים, אין מפסיקין בהן, אלא אחד קורא את כולם. ומתחילים בפסוקים שלפניהם, ומסיימים בפסוקים שלאחריהם. וצריך השלישי לקרות התוכחה. אבל לא יקרא השלישי עד התוכחה, והרביעי יחזור ויתחיל מפרשה שקרא השלישי. הדבר אינו טוב. תשמעו את דבריו, אלו דברים כדרבונות. לא ראוי שהעולה שלישי יעצור בתוכחה, ושהעולה רביעי יחזור על הפסוקים הקודמים, דזהו עלבון התורה. וחלילה לעשות כן. אתה מעליב בכך את התורה. אתה כביכול מראה, שאינך רוצה לקרוא את הקללות. זהו עלבון לתורה, כאילו כתוב בה דברים לא טובים רח"ל.

אבל קללות שבמשנה תורה, יכולים להפסיק מדינא, ואעפ"כ נהגו שלא להפסיק בהם. וג"כ מתחילין פסוקים הקודמים, ומסיימין בשל אחריהן. ורבינו הרמ"א כתב בסעיף ה', שאין קורין לתוכחה ב"שם, אלא יעלה מי שירצה. הם אפילו לא מזכירים אז את שם העולה. רק תראו, כמה הם כל כך חששו מכך. אבל אומר הערוך השלחן, ואצלינו, אין נוהגים כן. זהו כפי שהדבר אצלינו התימנים, שקוראים לרב בשמו, ולא חוששים. ולדבריו, גם אצלם לא נוהגים כדעת הרמ"א. זהו דבר מעניין. ומי שאינו רוצה לעלות לתוכחה, ילך מקודם מבית הכנסת. אל תישאר בבית הכנסת. לא יכול להיות שתהיה בביהכ"נ, ויקראו לך לעלות, ולא תרצה בכך. אבל אם הוא בבית הכנסת, אם לא יעלה, הוי בזיון התורה ח"ו. אם הרב נמצא בבית הכנסת, והוא לא יעלה,

הרי שהוא מבזה את התורה. הכי הרבה, שיעשה בעקיפין.

יוצא לפי דבריו, כי כאשר העולה רביעי חוזר על הפסוקים הקודמים, הדבר נקרא שהשלישי מעליב את התורה, אינו רוצה לקרוא אותם.

אולם כפי אמרתי לכם, כל השיקולים הללו, אינם קיימים אצלינו, ולא שייך כל הדברים האלה.

את דברי הצמח צדק, שהבאנו ודחינו בשיעורים הקודמים, ראיתי שחולק על דבריו גם בשו"ת הר הכרמל (להר"א מבילגוריי) שם בסי' י"ב הוא נשאל כדלקמן, בפרשת בחוקותי או כי תבא, שלפעמים בקושי מאד מוציאים הציבור למי שירצה לקרות בתורה ולעלות אל פרשת התוכחה, עד שמבקשין ברצי כסף לאיש נקלה ובזוי, ומפייסין אותו בממון שיעלה בתוך הקרואים, ומה גם בתוך השבעה קרואים שדרך לקרוא חשובי ציבור. ושאל השואל, מאחר שיש בזה בזיון התורה ובזיון הציבור, וגם טרחא דציבורא, כי לפעמים ההכרח לחפש אחר האיש ההוא, והציבור שוהין וממתניין. אם יש איזה תקנה אחרת לזה.

אחרי שהוא מאריך שם בשקלא וטריא בגמרא ובפוסקים ובמפרשים, הוא מסיים בזה"ל, ואת זה ראיתי בשו"ת צ"צ סי' נ"ו שכתב, בקללות שבת"כ כיון דמתחיל מואם לא תשמעו לי וגו', לא מיקרי מתחיל בקללות, אלא מפסוק אף אני וגו', קשה מש"ס ב"ב דאמרין התם לא כמדת הקב"ה וכו', בירכנ בכ"ב וקיללן בשמנה מואם בחוקותי תמאסו וגו', א"כ מוכח דנכלל פסוק זה מכלל הקללות, והיא התחלה, והוא פסוק קודם פסוק אף אני וגו'. ובגוף הדין שכי' לתרין המקומות שנוהגין להתחיל בתוכחה מהקללות עצמן, יש לדקדק עליו בזה הרבה, ואין כאן מקום להאריך. עכ"ל.

שערי יצחק – השיעור השבועי

ט"ז, אח"כ כתוב וְאִם אֶת שְׂדֵה מְקַנְתּוֹ וְגו' וְשֵׁם שֶׁ, כ"ב. ישנו דין של שדה אחוזה, וישנו דין של שדה מקנה. 'שדה אחוזה' היינו, שהאדם ירש שדה מאבותיו, או אם מישהו הוריש לו. ו'שדה מקנה' היינו, שהאדם קנה את השדה, או קיבל אותה במתנה. כתוב בתורה את ההלכות בעניין זה, וכל הדינים מפורשים במסכת ערכין, ישנם הרבה דינים בעניין זה, כיצד הוא החשבון כאשר הוא גואל את השדה, והאם הוא יכול לגאול אותה, או אם מישהו אחר גואל אותה וכו', ישנם פרטים רבים בעניין זה.

אבל לכאורה, למה הם קבעו כאן את החלוקה, במקום שאיננו נכון?

הקושיא הזאת הציקה לי, וכמה שניסיתי להבין זאת עפ"י הפשט, לא הצלחתי להבין. א"כ אמרתי לעצמי, טוב, אם עפ"י הפשט איננו מבינים זאת, לכל הפחות אולי נבין זאת עפ"י הדרש וע"ד הרמז. יגעת ומצאתי, תאמין. בעזר ה' וישועתו.

אמרנו מקודם, כי אצל האשכנזים, הרב עולה לעליית שלישי. אצלנו התימנים, מעלים קטן לעליית ששי. ואצל החסידים, האדמו"ר עולה ששי. ובעצם, שני הדברים הללו, הם משותפים. מה שאצל החסידים, האדמו"ר עולה ששי, זה כיון שכתוב בספר הזוהר הק', כי רשב"י היה עולה ששי, כיון שעליית ששי רומזת למדת יסוד, ויסוד זהו צדיק. אנחנו נותנים זאת לקטנים, כי אצלנו אין אדמו"רים. הצדיקים שלנו, הם הילדים הקטנים. ודבר מפליא הוא, שכתוב בספר מעשה רב, כי הגר"א היה עולה ששי (אעפ"י שהוא היה במחוז ליטא). כנראה, גם זה עפ"י הזוה"ק. בכל אופן, אצל הליטאים, הרב עולה שלישי, כי אחרי הכהן והלווי, עולה ישראל. ראשון או שני הוא לא יכול לעלות. ובעצם על פי דינא דגמרא, כך צריך להיות, כי 'החשוב חשוב קודם'. כל אחד מן המנהגים הללו, מובן לפי שרשו ועיקרו. אבל בלאו הכי, איננו עושים כפי הסדר שכתוב בגמרא וגטין דף

ברוך ה', המסקנא שלנו מכל האמור, היא ברורה.

תשובה נפלאה לקושיא מדוע העולה שביעי בפרשת בחוקותי, מתחיל מן הפסוק ואם לא יגאל וגו'. אבל הדבר שלא נתן לי מנוח, זאת הקושיא של ידידנו הרב אבישי מהאצרי הי"ו ובסוף שיעור מוצש"ק נשא, לגבי עליית שביעי בפרשת בחוקותי. הרי לפי החלוקה שלנו בספרי התיגאן, מתחילים את שלישי בפסוק וְאִכְלַתְּם יִשְׁן נושֵׁן וּמְמַשִּׁיכִים אֶת הַתּוֹכַחַה, וממילא חלוקת המברכים משתנה גם בהמשך, והעולה שביעי מתחיל בפסוק וְאִם לֹא יִגְאֹל. זהו אינו כפי שרשום בספרי הדפוסים. א"כ הוא שאל, כי הדבר פלא עצום. משום שלכאורה, מפסיקים כאן שלא במקום הנכון.

הרי הדבר המיוחד בחלוקה של ספרי התיגאן, שהחלוקה היא לפי נושאים, ולא מערבבים בין העניינים. מי שיעיין יראה, כי ממש הכל מסודר לפי נושא, כפי שדיברנו כבר בזמנו ושיעור מוצש"ק משפטים ה'תשע"ד. והבאנו אז, כי אפילו שיש אצל עדות אחרות את חלוקת המברכים בחומשים, בכל זאת הגר"א לא היה קורא כפי החלוקה הזאת, אלא לפי הפסק העניין, או היכן שישנו ריוח פרשה. והבאנו שגם בעל מנחת אלעזר אמר, כי 'מקרי דרדקי' עשה את החלוקה הזאת, הוא לא חילק בצורה הנכונה.

בכל אופן, החלוקה המופיעה בספרי התיגאן שלנו, שהיא מקובלת כבר לפחות מאות שנים, היא ממש מסודרת היטב לפי כל נושא ונושא. ואם לפעמים רואים, כי ישנה איזו חריגה מכך, צריכים להבין זאת, כי צריך להיות איזו סיבה לכך. כגון כדי לא לסיים או לפתוח בדבר רע.

אם כן זהו פלא עצום, כי לכאורה בנ"ד הם 'שינו את טעמם'. מדוע הם עשו את עליית שביעי, באמצע הנושא? הרי לפני כן כתוב כך, וְאִם מְשֵׁדָה אֶחָתָו יִקְדִּישׁ אִישׁ לַיְיָ וְגו' וַיִּקְרָא כ"ו,

ס' ע"א, שמעלים אחרי כהן ולוי, תלמיד חכם, הממונים פרנסים על הציבור, ואח"כ הראויים להיות פרנסים וכו'. וכך הובא בש"ע או"ח סי' קל"ו. והרי בלאו הכי, אנו לא נוהגים כך, אלא מעלים לפי סדר הישיבה בבית הכנסת.

עלה בדעתי בס"ד, בכדי להרגיע את עצמנו, כי גם אם אין לנו מבוא להבין זאת עפ"י הפשט, לכל הפחות שיהיה לנו הסבר עפ"י הדרש, על דרך הסוד.

כידוע, שבעת המברכים בס"ת, רומזים לשבעת הספירות. הרי מדוע מתחילים עם הכהן, ואח"כ הלוי? למשל, למה איננו מתחילים עם לוי, ואח"כ מעלים את הכהן? כיון שהכהן, זה מדת חסד. והלוי, זה גבורה. אי אפשר להתחיל עם מדת הגבורה, מדה קשה. לכן אנו מתחילים עם מדת חסד. סדר העלויות הוא, עפ"י הסדר חג"ת נהי"ם. דהיינו, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות. הכהן, זה חסד. הלוי, זה גבורה. ואח"כ שלישי, זה תפארת. ולאחר מכן, רביעי, נצח. חמישי, הוד. ששי, יסוד. שביעי, מלכות. הנצח גם ממשיך ממדת חסד, בצד הימני. וההוד הוא בצד השמאלי, ממשיך את הגבורה. עד המלכות, שזהו דין. עליית שביעי, זה מלכות, זהו דוד המלך, מלכות בית דוד, וכן השכינה. רמזי שבעת המברכים, הם במדוייק לפי הסדר חג"ת נהי"ם. כמובן הכל דרך משל, והדברים עמוקים מני ים.

דרך אגב, וזה שייך לנושא שדיברנו לפני כן, מי שיתבונן יראה, כי חייב להיות שהתוכחה בפ' בחוקותי תהיה עליית שלישי, ולא עליית רביעי. כיון שישנו הבדל, בין התוכחה של פרשת בחוקותי, לבין התוכחה של פרשת כי תבוא. מהרי"ץ זיע"א [ע"ח ח"א דף קל"ח ע"ב] אומר, כי לא לחנם קבעו אבותינו בספרי התיגאן, שהתוכחה שבפרשת כי תבוא, יפתח י"י אלד"יך לך וגו', תהיה עליית ששי. כיון

שהששי, הוא ב"יסוד'. אם נקבע את התוכחה, שתהיה עליית שביעי, א"כ יצא שאנו מוסיפים בחמת הקללות, כיון שזהו דין, דינא דמלכות"א דינא'. לכן, חובה שזו תהיה עליית ששי, ועי"כ אנחנו מקילים בחמת הקללות. אבל זהו דוקא שם בפר' כי תבוא, בגלל שהתוכחות הללו נאמרו ע"י משה מפי עצמו. יעו"ש.

אבל התוכחה של פרשת בחוקותי, היא חמורה מאד. א"כ צריך להיות, שהיא לא תהיה מצד היסוד. א"כ, בואו נעשה את החשבון. אם התוכחה תהיה שלישי, אזי לכל הפחות זה יהיה תפארת, שהוא רחמים, דהיינו ממוזג בין חסד ובין גבורה. אבל אם זה יהיה נצח, אזי זה חסד. א"כ יוצא, שהם עושים בדיוק ההיפך. אם תעשה את התוכחה עליית רביעי, אתה מביא אותו לחסד, שזה בדיוק הפוך מהמטרה. כי בעצם, התוכחה של פרשת בחוקותי, היא חמורה ביותר, היא צריכה להיות דין. ולכן מפורש בגמ' מגילה [דף ל"א ע"ב] וברמב"ם ובכל הפוסקים, שאסור להפסיק מצד עיקר ההלכה בתוכחה של בחוקותי. אם כן, כאשר עושים אותה תפארת, זה עוד בסדר, זהו באמצע.

בכל אופן, לגבי עליית שביעי, הרי שביעי זה מלכות בית דוד, הוא רומז לשכינה, א"כ הדבר הפלא ופלא. חושבני, כי הפסוק הזה, 'ואם לא יגאל', שבו מתחיל השביעי, הוא ממש מכוון למטרה שלו. ישנו כאן רמז, לעניין הגאולה. דהיינו, למלכות בית דוד. כבר אינני מדבר על כך, שעפ"י הסוד, המלה 'שדה' רומזת לשכינה, כמו שנאמר מִלְךְ לְשָׂדֵה נֶעְבְּד וְקָהַלְתָּ ה', ח"ו, כמבואר בזה"ק ובפרדס רמונים להרמ"ק, ואז הדבר ממש מתאים.

אבל ישנה גם כוונה, יותר פשוטה, בהבנה שלנו. דהיינו, הרי העולה שביעי לס"ת, מתחיל בפסוק 'ואם לא יגאל את השדה'. הגמ' במס' פסחים [דף ח"פ ע"א] אומרת, כי בית המקדש, נחשב 'שדה'. היכן מצינו זאת?

שערי יצחק – השיעור השבועי

‘והיה’, אלא לשון שמחה ויקרא רבה י”א ז’.
הכלל הוא כך, כי המלה ‘ויהי’, היא לשון צרה.
אבל המלה ‘והיה’, היא לשון שמחה. פירוש
הדבר, כי כאשר השדה הזה יצא ביובל לחפשי,
אם כן זה יהיה קודש ליי כשדה החרס. [המשך,
לקמן בסיום השיעור].

תשימו לב, שלוש פעמים כתובה כאן המלה
‘השדה’. ‘ואם לא יגאל את השדה’, ‘ואם מכר
את השדה’, ‘והיה השדה’. שלוש פעמים. הרי
אפשר היה לקצר ולכתוב, ‘ואם מכר אותו’.
אלא, הדבר רומז לשלושת בתי המקדש.

אולי זאת הסיבה, שהתחילו כאן את עליית
שביעי. אני אומר זאת, רק בכדי שתהיה לנו
קצת הבנה, מדוע זה מתאים לעליית שביעי,
שהיא רומזת למלכות בית דוד וכו’. אלה
טעמים, שאין להם קץ ותכלה, ואמרתני זאת
ממש בקצרה. תמצית.

ונוסיף עוד קצת להבנת שורש העניין, כי אכן
יצחק אבינו קראו בשם ‘שדה’, אבל לעתיד
לבוא זה ייקרא בשם ‘בית’. זה קשה לכאורה.
זה לא מה שאנו מבקשים? אלא שוב הפעם.
הדבר אכן מתאים, כיון שיצחק זהו דין, וכן
מדת מלכות היא דין.

מהר”ל מפראג מסביר [בס’ נצח ישראל פרק נ”ב],
שאברהם אבינו קראו ‘הר’, כיון ש’הר’ זה חסד,
ולא דין. זהו דבר לפני משורת הדין. שדה, זהו
דבר ישר, כמו אדם ההולך לפי מדת הדין, על
פי הצדק, אין יוצא דופן, אין פרוטקציות. אבל
אברהם אבינו זה ‘הר’, מאד בולט למעלה מן
השטח. אפילו שהדבר לא מגיע, אבל בכל
זאת, הוא נותן. כיון שזהו חסד. אבל יצחק,
הולך לפי מדת הדין, לכן זה נקרא ‘שדה’.
יעקב, זה בית. רחמים. קצת בולט, אבל לא
כמו הר. וכיון שעליית שביעי, היא מדת הדין,
ויצחק הוא מדת הדין, א”כ מתאים שנקרא לזה
בשם שדה. ואכן מצאנו בכמה מקומות,
מפרשים כמו מהר”ם אלשיך, שהפסוקים
קוראים לבית המקדש בשם שדה.

תשובה מהקהל: ציון שדה תחרש [ירמיהו כ”ו,
י”ח].
מזן שליט”א: נכון. הפסוק הזה מובא על כך
במדרש. הדבר נרמז בתורה, כפי שנאמר ויצא
יצחק לשוח בשדה [בראשית כ”ד, ס”ג]. וכן, ראה
ריח בני פריח שדה אשר ברכו יי [בראשית כ”ו,
כ”ז].

הגמרא במסכת פסחים [שם] אומרת, אמר ר’
אלעזר, מאי דכתיב [ישעיהו ב’, ג’] וְהָלְכוּ עַמִּים
רְבִים וְאָמְרוּ, לָכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר יְיָ, אֶל בַּיִת
אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְגו’. אלהי יעקב, ולא אלהי
אברהם ויצחק? אלא, לא כאברהם, שכתוב בו
הר, שנאמר [בראשית כ”ב, י”ד] אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם
בְּהָר יְיָ יִרְאֶה. ולא כיצחק, שכתוב בו שדה,
שנאמר [בראשית כ”ד, ס”ג] וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹחַ
בְּשָׂדֵה. אלא כיעקב, שקראו בית, שנאמר
[בראשית כ”ח, י”ט] וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא
בַּיִת אֵל. א”כ, הר הבית, נקרא ‘שדה’.

לפי-זה, הדבר נפלא מאד. דהיינו, העולה
לס”ת כמו מתפלל, רבש”ע, אנחנו מצפים
לגאולה. כי ‘ואם לא יגאל את השדה’, אם
אתה הקב”ה לא תגאל את ביהמ”ק. ‘ואם מכר
את השדה לאיש אחר’, אם ח”ו מכרת זאת
לאנשים אחרים, דהיינו לישמעאלים אשר בנו
שם בעוה”ר את המסגפים שלהם, א”כ רבש”ע,
‘לא יגאל עוד’. אם אתה לא תגאל אותנו, מי
יגאל אותנו?

ועוד באופן אחר. המלה ‘יגאל’, היא מתפרשת
לפעמים מלשון דבר המאוס. כגון שנאמר,
מְגִיִּשִׁים עַל מְזִבְחֵי לָחֶם מְגָאֵל וְגו’ [מלאכי א’, ז’].
זהו דבר מרוחק ומתועב. וכן נאמר בדניאל,
וַיֵּשֶׁם דְּנִיָּאל עַל לִבּוֹ, אֲשֶׁר לֹא יִתְגָּאֵל בְּפִתְבֹּג
הַמְּלָךְ וְגו’ [דניאל א’, ח’]. א”כ רבש”ע, ‘לא יגאל
עוד’. מספיק עד עתה מאסת אותנו, מאסת את
המקום הזה.

אבל אח”כ נאמר, בפסוק השני, ‘והיה השדה
בצאתו ביובל, קודש ליי כשדה החרס’. אין

חושבני, כי מעכשיו העניין מובן. אני רואה, כי פניו של הרב אבישי הי"ו זורחות כעת. ב"ה שהעניין מתורץ בזכותך. לא ויתרת לי, ואכן ב"ה, אם מתאמצים, מוצאים בסוף את התשובה. כן יהיה תמיד.

אב"בית-דין דק"ק צנעא, שיצאו מתחת ידו כמה ספרים שהשיג ברוח הקודש, לחבר דינים ומוסרים, עליהם יוסד כל מנהג ארץ התימן. יעו"ש.

גאון עוזנו ותפארתנו מהרי"ץ זיע"א, נחשב 'מאריה דאתריין'.

בהקדמה לשו"ת פעולת צדיק, אשר זכינו ב"ה להוציאה לאור במהדורא חדשה, ישנה 'אקדמות מילין', והבאתי שם את מה שכותבים בית הדין דק"ק צנעא, ורבני הישיבה הכללית שם, על מהרי"ץ זיע"א, אשר רב חילו, ושהוא רבן של כל בני הגולה וכו'. אבל ברצוני לדבר כעת, במיוחד על ההגדרה הזאת, כי מהרי"ץ נחשב כ'מאריה דאתריין', ושפסקיו נחשבים בגדר הזה.

כידוע, המושג 'מאריה דאתרא', אינו רק כמשמעותו, כלפי שזהו הרב הנמצא באותו המקום, אלא גם כלפי מי שמקבל את הכרעותיו של אותו רב. משתמשים הפוסקים במושג זה, כמלה מושאלת.

הבאתי לכך, לגבי מהרי"ץ, שלושה מקורות. הבאתי זאת, כיון שבקהילותנו ישנה כת [דרדעים, הקוראים לעצמם כיום גם בשם רמבמיסטי"ם. העורך], קבוצה קטנה, אשר ברצונם למרוד במהרי"ץ זיע"א, אינם רוצים לקבלו, והם מחפשים ורוצים רק את דעת הרמב"ם. הם מרדו כבר בתימן. בשנים האחרונות. למה? אולי כי מהרי"ץ היה תימני, והרמב"ם היה ספרדי. א"כ, כנראה הספרדי עדיף. אבל, לא זאת הסיבה. אלא הסיבה האמיתית היא, כיון שמהרי"ץ היה מקובל, בעל קבלה. סתרי תורתנו הקדושה. ואילו הרמב"ם, הוא פילוסוף, א"כ אפשר שתהיה קצת 'השכלה', להיות דוקטור, א"כ הדבר טוב עבורם ומתאים להם. חכמות חיצוניות. לא צריך להיות כזה צדיק, כזה... אריסטו, היווני הבליעל, טוב. רשב"י והאר"י וסודותיהם, לא. רח"ל.

דברי מרן שליט"א בשבח הספר החשוב פסקי מהרי"ץ – שערי טהרה, אשר יצא לאחרונה ע"י מכון "פעולת צדיק" במהדורא חדשה, וביאור ההגדרה כי מהרי"ץ היה 'מאריה דאתריין'.

התייחסות לאנשי הכת (דרדעים) המתכחשים למהרי"ץ זיע"א ובוחרים כביכול בדברי הרמב"ם. דחיית דבריהם בענייני טהרה, שמקילים יותר מדאי באיסורים חמורים ביותר, כגון בבדיקת עדים, כולל התייחסות למה שכתב ר' צפניה ערוסי בספר "טהרת משה", אשר זרוע שגיאות רבות וטעויות אין ספור, ונתינת דוגמאות רבות לכך.

זכינו בס"ד זה מקרוב להוציא לאור את הספר פסקי מהרי"ץ – שערי טהרה, במהדורא חדשה. כולם יודעים, מי היה מהרי"ץ זיע"א. אבל ברצוני להזכיר לכם זאת, בתורת הקדמה, ותכף תבינו בעז"ה מדוע.

בעל אבן ספיר כותב ובפרק מ"ג דף ק"א ע"ב| בזמנו, כתב כך, מארי יחיא צאלח זצ"ל, היה פה רב אב"ד לגאון ולתפארת, וחיבר כמה ספרים, ראיתים בכת"י, כי אין דפוס בכל הארץ הזאת וכו', ונתקבל הוראותיו בכל המדינה כמרן בית יוסף והרמ"א זצ"ל. והיה גדול בחכמת הקבלה, ובעל מופת לרבים, גם סופר מהיר ואומן וכו', והיה גם מדקדק גדול, ובעל מקרא ומסורת ותרגום, בקי מאד בכל נקודה וקוץ וכו'. ושמו גדול בכל ארץ התימן. והולכים לאור פסקיו והכרעותיו כהלכה למשה מסיני. [עיינ עוד בשיעור מוצש"ק אמור ה'תשע"ד].

בספר 'יורה חטאים', להר"ר אברהם ערוסי הלוי, הבאתי את דבריו בספר שע"ה חלק נישואין [דף י"ג] הוא כותב כך, מהרי"ץ זצוק"ל,

שערי יצחק – השיעור השבועי

האחד, בהקדמת אחי"ה, על הספר שערי קדושה למהרי"ץ זיע"א, על הלכות שחיטה וטריפות. ישנה שם הקדמה של הרב אחי"ה, כידוע הוא מוזכר בהרבה מקומות, זהו ר"ת אברהם חאזי ישמרהו ה'. כך הוא היה חותם. הוא העתיק את ספריו של מהרי"ץ, הוא היה סופר מומחה ואומן, וגם הוא בעצמו היה גברא רבא. הוא הוסיף הרבה הוספות ופירושים, היכן שמהרי"ץ לא פירש אותם. ויש לו ג"כ פירוש על הספר שערי קדושה למהרי"ץ, בשם זבחי צדק, וכבר נדפס, והוא כותב בהקדמה, כי מהרי"ץ הוא מאריה דאתרא. את זאת לא הבאתי בהקדמה הנ"ל.

ומצאתי בס"ד מקור נוסף לכך, בדברי מהר"ש מנצורה, זהו הרה"ג שלום ב"ר יהודה מנצורה, בספרו שלמי חגיגה, אשר נדפס מכת"י בזמן האחרון, ע"י ידידנו הרב יובל כהן הי"ו. מי שזוכר, הבאתי זאת באחד השיעורים ושיעור מוצש"ק פרשת כי תצא התשע"ג בשכ"ד. וגם ב'דברי ברכה' על החוברת דברי חפץ (הראשונה), הבאתי שם את לשונו. מהר"ר שלום מנצורה, היה סבו של הר"ר יצחק הלוי. אבי אמו.

א"כ רואים, כי כבר אפילו בהיותם בארץ תימן, כל גדולי חכמים הגדירו את מהרי"ץ בתורת 'מאריה דאתרין'.

ממילא, נפק"מ מכך, לפסקיו של מהרי"ץ זיע"א, בספרו שערי טהרה.

כיון שראיתי, כי הם מעוררים ומנסים לעשות דבר חדש, מול מהרי"ץ זיע"א. אינני יודע. רק בדור שלנו, דור כ"כ יתום, יכולים להמציא דברים כאלה. לפי דבריהם, ישנו משהו אחר. לטענתם, פסקיו של מהרי"ץ בספרו שערי טהרה, לא התקבלו. הנשים פוסקות לבדן, בהלכות טהרה. כביכול, ישנה 'מסורת של נשים'. העמידו מול מהרי"ץ, את הנשים. והם כביכול הביאו הוכחות לכך. ראשית, שהנשים

כמובן, שהם אינם מגיעים לקרסוליים של הרמב"ם, וליראת שמים שהיתה להרמב"ם. כולם יודעים, שגדולי ישראל סלחו להרמב"ם על כך. אפילו על שלמה המלך כתוב, שנמחל לו על מה שחטא, כיון שסוף סוף עיקר כוונתו היתה לשם שמים. הם טעו. רק את מה שלא בסדר, הוציאו גדולי ישראל מחוץ למחנה. אבל עכ"פ מהרי"ץ, היה מאריה דאתרא דידן. אולם הם לא רוצים לקבל את מהרי"ץ, אלא הם רוצים רק את הרמב"ם. והגרוע מכל, שכיום הם מכחישים שמהרי"ץ נחשב מאריה דאתרין. לטענתם, מה פתאום? אין דברים כאלה. לא היה ולא נשמע. המציאו את זה. זאת רק המצאה חדשה.

לכן, הבאתי לכך שם שלושה מקורות.

ראשית, הבאתי שם את מהר"ר חיים קורח זצ"ל, שהם חייבים להודות לו, כיון שהוא היה רבו של הרב שלהם [יחיא בן סעדיה קאפח. העורך], הרב שלהם למד אצלו, א"כ אינם יכולים להכחישו. רק שהדבר כתוב, בשו"ת של מהר"ח קורח, ולכן הם לא ידעו מכך. ברוך ה', שזימן והתגלגל לידי השו"ת של מהר"ח קורח, הוא עדיין לא נדפס, ושם [בחלק ב'] הוא כותב במפורש, כי מהרי"ץ היה נר ישראל, ומאריה דאתרין.

דבר שני, הבאנו עוד את מה שכתב בזמנינו הרשי"ה, זהו הרב שלום יצחק הלוי, כי גלות תימן הלכו לאורו עד שנעשה מאריה דאתרא. ובמקום נוסף הוא כותב, כי מהרי"ץ היה מאריה דאתרין.

בנוסף, הבאתי גם את מ"ש אחד מן החבורה שלהם, שהוא בעצמו כותב על מהרי"ץ, שהוא היה מאריה דאתרין. ממילא הם לא יוכלו להכחיש זאת. אלו הדברים שהבאתי שם בהקדמה לשו"ת פעו"צ.

חויז מזה, מצאתי לכל הפחות אחרי-כן, עוד שני מקורות, לעניין זה.

אינן עושות בדיקת חורים וסדקים. זהו ההיפך מדעת מהרי"ץ. וכן לגבי מה שמהרי"ץ אומר, כי למנוע חשש של פולטת, מועיל לעשות שטיפה במים חמים, כביכול אף אשה אינה יודעת מכך.

שאלה מהקהל: בודאי שלא ידעו מכך, כי לא היה צריך זאת, כיון שהיא ממתינה חמשה או שבעה ימים?

תשובת מרן שליט"א: בסדר, לך יש ראש של 'גמרא', אבל ישנם כאלה, שיש להם ראש של אוניברסיטה. זאת עיקר הבעיה. צריכים להבין את הגישה. ישנם אנשים, אשר עסקו ולמדו חכמות חיצוניות, וממילא ההסתכלות שלהם היא מן הקליפה. וזאת, במקום שיכנסו לתוך עומק העניין. אבל תכף אסביר זאת בעז"ה בהרחבה יתירה, אכנס לפרטי הפרטים, ואז הדברים יהיו מובנים היטב.

כמו־כן, לגבי מה שמהרי"ץ אומר, כי שבעה ושבעה, זהו מנהג טעות, והספירה היא מיד שפוסקים בטהרה. הם טוענים כי במציאות שכתו מזה, וקיים רק העניין של שבעה ושבעה, אפילו בתוך צאצאי משפחתו של מהרי"ץ. וכן לגבי מוך דחוק, מהרי"ץ אומר לעשות זאת, ובמציאות לא עשו כך. א"כ לדעתם הדבר סימן, שיש לנשים פסקים משלהן. לא מכירים את הספר שערי טהרה. כאילו לא היה ולא נברא.

אלו הטענות שלהם, והדפוסו על כך ספר שלם (טהרת משה). וקיבלתי אותו בהשאלה רק בשבוע הזה.

מהרי"ץ זיע"א כותב (בסימן הראשון סעיף א') כך. אקצר בכך מאד, כי בודאי כולם יודעים זאת, וגם מחמת קוצר הזמן. וז"ל, תקח צמר גפן לבן, או חתיכת בגד לבן רך, ותסובבהו קצתו על קצתו כעין צינור, ויהיה בתוך עובי הצמר גפן, או חתיכת הבגד, דבר כמו מכחול שיחוק

עמידתו, ותכניסהו במקום יציאת הדם בכל צדדי יציאת הדם וכו'. אבל הם, מכחישים את עניין בדיקת חורים וסדקים.

כמו־כן, לגבי מ"ש מהרי"ץ (בסימן א' סעיף ו'), כי יש הנוהגים שבעה ושבעה. שזה לא נחשב מנהג, אלא זאת טעות. אבל מהרי"ץ כותב כך. ומה הם יעשו, עם מה שמהרי"ץ כותב במפורש בתשובותיו [פעו"צ ח"א סי' ל"ז], הדבר מובא כאן בספר פסקי מהרי"ץ (כהמשך לסעיף ה'), ראיתי זקנים בעלי הוראה מורים כן, ומנהג פשוט היה בעיניהם וכו'. זה לגבי העניין של פולטת. גם דבר זה, 'נשאר באויר'.

וכן, לגבי מ"ש מהרי"ץ (בסי' ט' סעיף א') בעניין דיני לבישת הליבון, וז"ל, ויהא הבגד במקום יציאת הדם במשך זמן השבעה. זהו המוך דחוק. הם טוענים, כי במציאות לא עשו כך בתימן.

איך מבינים את העניין הזה, לאמיתו של־דבר?

כיון שהזכרתי בהתחלת השיעור, כי השיעור מוקדש לע"נ אמי מורתי ע"ה, כבר בזמנו הבאתי בקובץ מאמרים 'חיי שרה' (דף פ"א, נדפס בשערי יצחק מוצש"ק שלח לך ה'תשע"ב). לכן חשבתי שכדאי לדבר על זה כעת, כי העניינים קשורים זה לזה, וזו סייעתא דשמיא. דבר בעתו מה־טוב.

אכן אי אפשר להכחיש את המציאות, שנשים רבות לא עשו בדיקה של חורים וסדקים. דהיינו, לא בדקו בפנים, אלא עשו בדיקה חיצונית. אבל, הדבר אינו קשור לתימנים. כך היה בכל העדות. גם אצל האשכנזים, וגם אצל הספרדים. ואכן הפוסקים אינם מסכימים לכך, ודוחים את זאת כמנהג טעות. וכפי שכבר אמרתי לכם, אקצר כעת ואומר רק את הדברים המיוחדים.

שערי יצחק – השיעור השבועי

כפי שקיבלתי מתלמידי חכמים. במציאות, בעבר עשו כולם בדיקות כאלה, אי אפשר להכחיש זאת, אולם היו נשים רבות שהדבר גרם להם לפגיעה ושריטות, וממילא הבדיקה לא היתה יוצאת נקייה. במציאות, הן לא יכלו לעשות זאת. ומתוך המצב הזה, כיון שראו כי אי אפשר, ממילא הם נמנו וגמרו, להוריד את העניין של מוך דחוק. ושל בדיקת חורים וסדקים. כל-שכן את הבדיקה שכתב מהרי"ץ לעשות על-גבי מכחול, שזה גם כן בודאי יותר מסובך. צריכים לדעת, לא כל אשה, יכולה לעשות את הדברים האלה. לא כל הנשים שוות, לא כולן הן אותו הדבר. גם לא כולן, מיומנות בעניין זה. אבל גם במציאות, המבנה של-פרוזדור הוא משתנה, והדבר אינו מתאים לכולן. ישנן כאלה שיצליחו, וישנן כאלה שלא יצליחו. ממילא החליטו הרבנים, שעושים שבעה ושבעה. דהיינו, גם אם יהיה פחות ימים, אזי שתחכה שבעה ימים. וכמו שכותב מהרי"ץ בדיחי ובשו"ת חן טוב סי' מ"א, עד שבטוח שיצא נקי. ואם היא רואה יותר משבעה ימים, הרי ישנן כאלה הרואות אפילו עשרה ימים, אזי היא מחכה עוד יום, עד שבטוח שיצא נקי. כיון שלעשות בדיקות, אי אפשר.

ממילא מובן, שלא השתנה שום דבר יסודי ועיקרי בהלכה מזמן מהרי"ץ זיע"א. דהיינו, אין פירושו שלא קיבלו את הוראת מהרי"ץ, וזה לא שמהרי"ץ זיע"א אינו מעיד בשערי טהרה על המנהגים, כפי שהם חושבים ואומרים, אלא שבדורות שלאחר מהרי"ץ, רבים שינו זאת, וזה נהיה אפילו הרוב. כנראה, הדורות נחלשו, וממילא אי אפשר היה לקיים זאת. אבל מה שמהרי"ץ מעיד, זהו אמת ויציב.

אולם כל זה, היה טוב בזמנם. אבל כיום בזמנינו, לפי המציאות של היום, לפי כל השכלולים, ישנם בדים שהם עדינים, אשר אינם גורמים לפצעים. והכי הרבה, ישנן בודקות טהרה הלכתיות, בכל מקום ומקום.

בהתחלה הבאתי שם את מ"ש בבארות יצחק על פסקי מהרי"ץ, מכל זה נתברר לנו, שחלילה לעשות כללים, כי פשה הנגע בין ההמוניים בכל קהילות ישראל, בין באשכנזים בין בספרדים, וחכמים היוהרו בדבריכם וכל שכן בספריכם. ולגבי מנהג תימן כבר ביארנו למעלה, ועתה הוסיף שבעסקי בבירור העניין שאלתי את פי אמו"ר שליט"א על פתגמא דנא כי לא טובה השמועה. אותן שאינן עושות הבדיקות כדת הקבועה. והוא ניהו שליט"א דרופתקא דאורייתא מנחא בכיסתיה. כמעין המתגבר, וכנהר שאינו פוסק פתגמי אורייתא, כל רז לא אניס ליה, על פה יביע אומר דברים ככתבן וציונן. והלכות נדה ומקואות, גם הם בכללן. ויתמה ויאמר, חלילה. לא שמעתי בלתי היום. אין זה כי אם מנהג בורות, נורא ואיום.

ואח"כ הוספתי שם כך, כאן לא כתבתי מה שהוא הוסיף לי אז בעל פה, אתה לא יודע כמה צער נצטערה אמן. בספר בארות יצחק על פסקי מהרי"ץ, לא כתבתי את מה שהוא הוסיף לי אז בעל פה. כך הוא אמר לי. סתם ולא פירש. גם אני לא יודע בדיוק. עכ"פ אני מבין שפירושו בדקדוק ההלכה, לקיים את הדבר הזה. אבל הדבר מובן, כי כל עניין הבדיקות, היה לא פשוט. קשה היה לקיים את הדבר הזה. ואם ברוך ה' זכינו לראשונה ביהדות תימן, שיהיה ספר של הלכות מפורטות על טהרה, הזכות הראשונה היא של מהרי"ץ, ושל אבא מארי זצ"ל, ושל האם זלה"ה, כולם הצטרפו יחד וזכינו ב"ה להעמיד ולהסמך עשרות רבות של תלמידי חכמים מורי הוראות וכו'.

הדבר פשוט מאד. אסביר לכם, את מה שקרה בעניין זה. פשוט ישנו חוסר הבנה, בכל הנושא הזה. הרי לגבי עניין עומק הבדיקות, כבר מרן הב"י אומר [יו"ד סי' קצ"ז] כי עי"ז היא מקלקלת את עצמה, ושהדבר גם גורם לשריטות ופצעים. זה מפורסם. אבל אני אומר לכם את המסורת,

א"כ, כמובן שהדבר חמור מאד, ח"ו לפרסם כך בספר, ולומר שלא צריך בדיקות, ולא צריך חורים וסדקים, ושלא נהגו וכו'. מקילים את הראש, בספק איסור כרת, ה' ישמרנו ויצילנו, בטענה שישנו מנהג כזה, רחמנא ליצלן.

אמרתי לכם זאת בנתיים באופן כללי, כיצד צריכה להיות ההסתכלות, בכל הנושא הזה.

שאלה מהקהל: מה לגבי השטיפה בזמנינו?
תשובת מרן שליט"א: אם עושים שבעה, ואף פעם לא עושים פחות משבעה, א"כ העניין של השטיפה כבר אינו משמעותי. בשלמא בדור של מהרי"ץ, שנהגו לעשות כך, שמתו שהיא פוסקת לראות היא סופרת שבעת נקיים, ממילא שייך שטיפה לאחר יום או יומיים. אבל הם כיון שראו, כי אי אפשר לעשות זאת, וכיון שהחליטו כי תמיד יחכו שבעה ימים, עד שבטוח זה יצא נקי, בלי בדיקות פנימיות, מתוך מחשבה שאם יש משהו בפנים הוא יצא, א"כ כיון שהם כבר חיכו שבעה ימים, ממילא אין לפליטה שום נפק"מ. אבל בזמנינו חזרנו להלכה ולמעשה כדברי מהרי"ץ, ופשיטא שמועיל שטיפה.

שאלה מהקהל: אולי לגבי כלה, אכן ישנה נפק"מ?

תשובת מרן שליט"א: גם כלה, מחכה שבעה, לפי המנהג שלהם.

שאלה מהקהל: המנהג של שבעה ושבעה, בא אחרי מהרי"ץ?

תשובת מרן שליט"א: לא. זה היה כבר בזמן הרמב"ם. ועוד מלפני כן. זה בא מתוך הבנה מוטעית בגמרא, כמו הסברתי בס"ד בבארות יצחק. אלא שהמנהג הזה של שבעה ושבעה, התפשט יותר ויותר מקרוב, מפני שגם אותם אלו אשר הלכו לפי הדין, כבר לא יכלו לעשות זאת, למנות ז' נקיים מיד שתפסוק, כיון שראו כי במציאות הדבר גורם להן קלקול בבדיקות, ושהדבר אינו מסתדר. אכן היה מנהג של שבעה

ושבעה, בכל הדורות. אבל מהרי"ץ בזמנו כותב, כי 'יש נוהגים'. משמע, ישנו רק מיעוט הנוהגים כך. אבל לאחר מכן, זה נהיה המנהג של הרוב, בגלל שהם ראו כי א"א להמשיך את הדבר הזה, וחייבים לעשות שיהיה שבעה ושבעה. כלומר, התקבל והתפשט ונפוץ המנהג של שבעה ושבעה, בגלל שהמנהג הקודם, מה שהם עשו כפי הדין, כבר לא היה שייך במציאות. כי אם יעשו הפסק טהרה ע"י הבדיקות בחורים וסדקים וכו', הן לא מצליחות, כיון שזה גורם לשאלות, ואז יוצא שהיא לא היתה נטהרת. ממילא, היתה חובה לעשות שבעה ימים. ואם ישנם כאלה, שהיה להן יותר, אזי קבעו שהן יחכו עוד יום לאחר מכן, כגון שמונה ימים, ממתינה עוד יום לראות שאכן נקי לגמרי. ואם למשל ביום עשירי, אז יהיו אחד עשר ימים.

שאלה מהקהל: יוצא כי הנקודה היא, שבזמנם זה היה שעת הדוחק.

תשובת מרן שליט"א: יפה מאד. בדיוק. בזמנם התירו זאת, מחוסר ברירה, כי לא היה אפשרות אחרת. ממילא יוצא, כי משא"כ בזמנינו. חושבני, יתכן, כי הדבר הגיע, מתוך החומרא של מהרי"ץ. דהיינו, הרי כנראה בדורות הראשונים, בדקו באצבע. אבל אח"כ, כיון שהב"י כבר כתב [בסי' קצ"ז], שהדבר אינו מספיק, וצריך יותר מכך, עד מקום שהשמש דש, לכן הם החליטו לעשות ע"י מכחול, וממילא הדבר גרם ליותר שאלות. א"כ יוצא, כי החומרא הזאת, הביאה בסוף את הקולא. כך הוא הדבר, אם נרצה לדייק יותר, ולהיכנס לפרטי הפרטים.

לגבי הספר הזה, טהרת משה שחיברו הרב צפניה רצון [ערוסי. הערת העורך], עברתי על הספר הזה מהתחלה ועד הסוף, וברצוני להגיד לכם, כי הוא ממש זרוע שגיאות מהתחלה ועד הסוף, וישנם כאן הרבה בלבולים. אי אפשר להסביר לציבור כל פרט ופרט, אבל רק אגיד לכם ממש כמה נקודות.

שערי יצחק – השיעור השבועי

שאינני רוצה להזכירו, זהו הרב יוסף בן דוד. ומאיפה העדויות של 'משפחות מיוחסות מצנעא'? מאיפה לקחתי זאת? הם אומרים כי זה כנראה מהקלטות של ראיונות של נשים צדקניות שבידי שנעשו בסתר המדרגה וכו'. ע"כ.

אני שמעתי עדויות מהקלטות? לא שמעתי ולא ראיתי את ההקלטות האלה מעולם. אבל, משערים ובודים דברים מן הלב. הרי כתבתי שם במפורש כך, חקרתי ודרשתי הדק היטב מפי רבנים רבים, זקנים וחשובים, יודעי דת ודין, ובכללם מצאצאי מהרי"ץ ההולכים בדרכו, וכן מזקינות חכמות ובקיאות, שהם נשות ת"ח ובנות ת"ח וכו'. לא שמעתי הקלטות, ולא כלום. שמעתי ישירות, או למרבה בטלפון. הם מדברים על העניין של בנות כמהר"ר שלמה קארה, אכן הבאתי זאת שם, אבל הם חושבים שהעתקתי זאת "קופי" מן התשובה של הרב שלהם. אבל תכף תראו, אני מקווה שיהיה לי זמן לכך, אקריא לכם את מה שכתבתי במקום נוסף, ואתם תראו ותשוו את האחד כלפי השני.

בכל אופן, אם במחקר שלהם הם לא מצאו כאלה נשים, סימן שהמחקר שלהם אינו מבוסס, כי במציאות אנחנו מצאנו שישנן הרבה כאלה. ועוד מעט תראו בל"נ, מה הדבר קשור לאבא מארי זצ"ל, ולאמי מנוחתה בגן עדן.

הם מביאים עוד [בדף ק"י סוף עמוד ב'] כי שאלו את הרב שלהם, הרב יוסף בן דוד, האם ניתן היום לנהוג כמנהג אמותינו בקינוח בלבד. והנה הוא, הרב שלהם, יודע שזה לא כולן. אבל הם מבלבלים, הם אומרים שכך היו כולן. ובזה הוא אכן צודק, ישנן כאלה וישנן כאלה. ועכ"פ הוא עונה על כך, וכמובן שאינני מסכים לתשובתו, אבל כוונתי כי מהתשובה שלו רואים, שהוא יודע יותר טוב מהם. אבל הם מציגים את הדברים, כחפצם. הוא עונה כך, מי שיש בידה מסורת שכך נהגה אמה או סבתה, הרי היא מותרת להחזיק במנהגה כדין.

לגבי מה שהוא כותב [בדף ק"ד], כי נהגו בעבר בנות יהודי תימן שהם בודקות רק בקינוח בלבד, הדבר אינו נכון, כי במציאות הרבה בדקו כמו שצריך, ואפילו בדורות האחרונים.

הוא מביא [בדף ק"ט ובעוד מקומות], את מה שכתבתי בספר שערי קדושה, נתחבר בתימן ע"י מהר"ר יחיא עוזיירי [נדפס בשנת ה'תש"ע, דף 24], כביכול חזרתי בי ממה שכתבתי שלמעשה אין בידינו מנהגים קדומים בענייני נדה היפך פסק השו"ע יותר ממה שכתב מהרי"ץ, שהנה נגלה שיש עוד העניין הזה. אבל במקום שיבינו, כי ישנו עוד עניין, עשו מכך כאילו אני חוזר מן הכל. כבר שמים בפי דברים, שלא אמרתי, ושלא חשבתי, ושאינני חושב אותם. אדרבה, זאת טעות גמורה. דהיינו, אכן לגבי דבר אחד, כפי שהסברנו שם לגבי וסת הפלגות, וכן לגבי וסת הגוף, כי רק לכך הם חששו. אבל לבוא ולומר, שזאת חזרה כללית, על כל הדברים, לא מיניה ולא מקצתיה'.

עוד הוא כותב [בדף ק"ו], בפרט שהביא על עדות הזקנות מבנות כמהר"ר שלמה קארה, ומעדויות של משפחות מיוחסות בצנעא, ואכן אחר חקירה ודרישה מפי בנות תימן מכל מחוזות תימן לא מצאתי בתימן אחת לרפואה שנהגה כדברי מהרי"ץ בשערי טהרה, אלא החזיקו במסורת אמותיהן הקדושות והטהורות. הם עשו מחקר. כמה השתתפו במחקר? הוא לא כתב. אבל אני יודע זאת. השתתפו במחקר סך הכל 22 נשים – ואיזה ערך יש לכך אם זה מתוך עשרות אלפים נשים – ולכן הם לא מצאו אחת שעשתה בדיקה כזאת. ואני, ברוך ה' לא למדתי באוניברסיטה, ועשיתי מחקר, ואכן מצאתי. וכי הם יכולים להכחיש זאת? אני יכול גם להגיד שמות. [בל"נ בשיעור מוצש"ק פינחס].

אבל במקום שהם יודו על האמת, הם הכניסו לי, כי כביכול מה שהבאתי את עדות הזקנות, זאת היא מתוך תשובה של חכם מסויים,

ברצוני לומר לכם, בשום אופן אין להסכים לדבר זה. חלילה לסמוך על כך. חושבני ברור, כי אסור להגיד דבר כזה, כיון שזאת הקלה באיסור כרת רח"ל. וכי בגלל שאמה או סבתה כך נהגה, אפשר לומר זאת? הרי הסברנו, כי גם אם הסבתא או האמא נהגו כך, אם נהגו כך, אלה שנהגו כך, זה פשוט היה מתוך הכרח, מפני שלא היתה ברירה. אבל היום בזמנינו, הדבר אינו כן. כיום, הבעיא נפתרה. אולם הם, יש להם בראש, כי כביכול זהו המנהג מדורי דורות. ותכף תשמעו, כי הם חושבים שזאת מסורת, עד מרים הנביאה...

ובכלל, כל השיטה הזאת, לעשות את מסורת הנשים עיקר, איננה נכונה. לפי שיטתם, הרבנים לא קובעים, ואף אחת לא שמעה על הספר שערי טהרה, כי בלאו הכי הנשים אינן יודעות לקרוא וכו'. אינני מביין. הרי ישנם עשרות כתבי יד, של הספר שערי טהרה. מה, וכי עשו זאת בסתם? אנשים כתבו את הספרים, ולא קראו בהם? הרי אפילו ישנם הרבה תכאליל כת"י, שמובא בהם הספר שערי טהרה. הרי גם הדפיסו את הספר שערי טהרה. וכי גנזו אותם, ולא השתמשו בהם? עשרות ומאות ספרים, אם לא יותר, להיכן נעלמו? זה סתם, פשוט רואים כי הם אינם יודעים על מה שהם מדברים.

בקיצור, המסורת מדורי דורות היתה, כן לבדוק, ולעשות את הכל. אבל בתקופה שאחרי מהרי"ץ, השתנו הדברים, וכפי שביארנו לעיל. ועוד מעט תראו, כי אלו אינן השערות שלי, אלא שהדברים מבוססים, וישנן ראיות לכך.

אותו הדבר הוא כותב [בדף קכ"א], בנות תימן, משפחת מהרי"ץ בעצמם, אף אחת לא נוהגת בהדחה. לא עשו שטיפה. לא הכירו את הדרך הזאת. נכון, יפה מאד. אבל זה בגלל שהם הנהיגו שבעה ושבעה, וממילא ירד כבר כל

העניין הזה. אבל הרי מהרי"ץ בזמנו מעיד, כי כך היה המנהג. וכי הם יכולים להכחיש?

מהרי"י בדיחי, שהוא כבר היה בתקופה שאחרי כן, כותב [בסי' מ"א] כך, כתב מהרי"ץ הבקי במנהגי ערי תימן וכו', הוא מביא את הספר שערי טהרה. ובסוף התשובה הוא כותב בזה"ל, בזמן הזה, הנשים במקומנו זה, חלוקות במנהגותיהן. יש נשים שנוהגות כדין וכשורה, בודקת עצמה בחורים ובסדקים וכו', עד מקום שיכולה וכו'. נו, וכי אפשר להכחיש זאת? לומר שאין דבר כזה? כיצד הדבר אפשרי?

נמשיך בעזרת ה'. הנה בדף ק"ח ישנו משהו, אשר כנראה המחבר חשב לעקוץ אותי. תשמעו מה הוא אומר, הוא תמה עלי, איך התעלם מן המנהג הזה, שהוא פשוט ומפורסם בין הנשים. אך האמת היא, שאני לא התעלמתי מכך, הרי אני בעצמי הבאתי כי רובן נהגו כך. אבל הוא מוסיף, ברוב ככל מחוזות תימן, ערים וכפרים כאחד, ואף בעיר רצאבה בכלל, אחרי חקירה ודרישה. כביכול, איך אתה מדבר, הרי אתה בעצמך, בעיר שלך, אצלכם כך היו נוהגים?

אבל כנראה הוא לא יודע, שאני יודע את מי הם חקרו ודרשו. המדובר בהר"ר שלמה קרואני זצ"ל, שהוא קרוב משפחה שלי. אמו ואמי אחיות. הם שאלו את אשתו, שהיא כבר זקנה, שתאריך ימים, והם שאלו גם אותה את השאלות הללו. והם חושבים, שהדבר מעיד על מנהג עירנו.

א"כ, הנני מגלה להם, כי המשפחה הזאת, לא היתה ממש מתושבי העיר שלנו. הם הגיעו מקרוב לעירנו, הם באו ממקומות אחרים, הם לא מתושבי העיר העיקריים. ולא קבועים. משפחת קרואני, באו מהעיר סעוואן, ואביה הוא צאלח נפריין, הכרתי גם אותו בזקנותו. שכמדומני היה בכפר אחר, במקום אחר

שערי יצחק – השיעור השבועי

זאת מדברי רבם, אלא שהיו לי מקורות אחרים. ישנם כאן כמה וכמה הוספות דברים, אשר אינם כתובים בתשובת רבם. ולהלן בשיעור מוצש"ק מטות, נביא בס"ד עניין נוסף שנודע לי מבני משפחתו.

בכל אופן, לגופו של עניין, הם בגדר 'שמעו ולא הבינו'. מארי סלימאן אלקארה, היה תלמיד תלמידו של מהרי"ץ. דהיינו, מארי יוסף אלקארה, שהיה אביו, היה תלמידו של מהרי"ץ. שניהם היו מגדולי הפוסקים בארץ תימן. א"כ ראשית, אם בנותיו של מארי סלימאן אלקארה לימדו כך, פירושו שהם למדו זאת מאביהם, ולא משום שיש לנשים מסורת מ"מרים הנביאה". דהיינו, נמנו וגמרו, חלק מחכמי העיר בכל אופן, ומארי סלימאן אלקארה בראשם, כי כיון שהדבר הזה גורם לקלקול, וא"א לספור שבעת נקיים, כי על ידי הבדיקות הן היו פוצעות את עצמן, ממילא החליטו כי עליהן לוותר על כך. א"כ, הם למדו בספר שערי טהרה, ואמרו כי הדין הזה בטל. פירושו, שהרבנים החליטו, שלא לקיים זאת, מכאן ואילך, כי במציאות הדבר גרם לקלקול, כיון שהבדיקות לא היו יוצאות נקיות. אבל זה אינו מפני, שהיתה לנשים מסורת כזאת מדורי דורות. הם פשוט לא הבינו, את מה שהם שמעו. הן לא קישרו זה בכלל לזמן חז"ל שעסקו בטהרות, ושזה לא נוגע לבעלה. הרבנים החליטו זאת, וממילא הדבר נתפשט הלאה.

אבל נראה לי, כי אחד מן הדברים החמור ביותר, הוא מה שכתוב בספר הזה [בדף רס"ה]. אינני יודע, מהיכן נכנסה להם השטות הזאת. הוא מביא כאן, כי הרב שלו ענה לו כך, היאך נתעלם מדברי החכם מכל אדם ואל תטוש תורת אמך, דוקא ולא אביך. בדיוק לעניין הזה התכוון. שמעתם? שלמה המלך אמר, שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ, וְאֵל תִּשָּׁשׁ תּוֹרַת אִמְךָ וּמְשַׁלֵּי אֵי, ח"ו, א"כ פירושו, שיש 'תורת אמנו'. דהיינו, ישנה תורה של הלכות טהרה, שאותה מלמדות הנשים.

בסביבותינו. א"כ, הם לא יכולים להעיד על המנהג של העיר שלנו, בעוד שאינם היו תושבי העיר העיקריים, אלא הם הגיעו בזמן מסויים.

וכי זה נקרא שעשו חקירה ודרישה? התורה אומרת [דברים י"ג, ט"ז] וְדַרְשֶׁתָּ וְחִקְרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הַיָּטֵב.

לאחר מכן [בדף קע"ד], הביאו כאן את התשובה של הרב שלהם. והוא החליט, כי מה שכתוב בגמ' 'בדיקת חורים וסדקים', זהו רק לעניין טהרות, דהיינו בזמן שהיו טהרות. לפענ"ד, הדבר אינו נכון בדעת הרמב"ם. ישנן ראיות מהרמב"ם, שהוא סובר כי הבדיקה צריכה להיות בפנים. הבאתי זאת כבר בתשובתי עולת יצחק [חלק א' סוף סימן ק"ב]. ישנן ראיות גם מדברי הרמב"ם בפירושו המשניות, כי הבדיקה היא בפנים, אבל לא ניכנס כעת לכל הנושא הזה.

בכל אופן, לגבי הפרט הזה, כתוב שם כך, אמרו לי שהיה למו"ר סלימאן אלקארה שתי בנות, שהיו מסדירות לנשים בכל בוקר בשבת שערי טהרה. וכשמגיעות לדין הזה, אומרות להן שזה לפנים היה, וכבר בטל. הוא נותן כאן מקום להבין, כביכול דין הזה היה בזמן שהיו טהרות, אבל בזמן הזה הוא כבר בטל. כמו שעלה בדעתנו. ובהערה י"ד כאן, נראה לו למחבר שלקחתי זאת מדברי הרב שלהם הנז"ל. הוא ראה זאת, במאמר שבתחילת ספר שערי קדושה שהזכרנו, של מהר"י עוזיירי.

אבל, הבאתי זאת ביתר הרחבה כבר לפני כן, בספר צניעות בת ישראל [עמ' יז], שנדפס לראשונה בשנת ה'תשס"ג, וכתבתי בזה"ל, וזה מקרוב נודע לי, כי מוה"ר שלמה אלקארה ראב"ד צנעא, אשר לא היו לו בנים כי אם בנות, היו שתיים מבנותיו מלמדות לנשים בכל שחרית שבת את הספר שערי טהרה הלכות נדה, קטן הכמות ורב האיכות, שחיבר ג"ע מהרי"ץ זצוק"ל, שהיו בקיאות בו על פה. כל מי שישווה בין הדברים, יראה כי אינני מעתיק

לפענ"ד, זהו גילוי פנים בתורה שלא כהלכה. אין דבר כזה. אין בכלל פירוש כזה. הרי לפי מושגי ההלכה בש"ס, 'תורת אמך' היינו, כפי שהגמ' בפסחים [דף נ"א ע"א] אומרת, בני ביישן, נהוג דלא הוּוּ אזלין מצור לצידון במעלי שבתא. אתו בנייהו קמיה דר' יוחנן, אמרו לו, אבהתין אפשר להו, אנן לא אפשר לך? אמר להו, כבר קיבלו אבותיכם עליהם, שנאמר שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך. אם כן, זהו 'תורת אמך'. ובגמ' במס' סנהדרין [דף ק"ב ע"א] כתוב, אין אמך, אלא כנסת ישראל. ובירושלמי מסכת ברכות [סוף פרק ט'] כתוב על הפסוק, וְאֵל תְּבוֹז פִּי זִקְנָה אִמְךָ [משלי כ"ג, כ"ב], אמר ר' זעירא, אם נזדקנה 'אומתך', עמוד וגדרה. כעת הם באים וממציאים לנו פירוש, כי הכוונה להלכות טהרה... גם על פי הפשט, שזאת 'תורת אמך' ממש, הפירוש הוא, שהאמא מחנכת את הילד לנט"י בבוקר, ולתפילה וברכות. זהו 'תורת אמך', על פי הפשט. אבל לפי חז"ל, הם דורשים את המלה 'אמך', שזאת כנסת ישראל, דהיינו האם, ועל כך נאמר ואל תטוש תורת אמך'.

אמי המנוחה ע"ה, זכורני שראתה פעם את אחד הנכדים כשלמדנו יחד עם אאמו"ר זצ"ל, שהוא מתלוצץ קצת, נהג בקלות ראש. היא גערה בו מיד, צריך יראת שמים. אשריה ואשרי חלקה.

חושבני, כי הדבר חמור מאד, להמציא דבר כזה, וכביכול לעשות מזה יסוד בהלכה, לומר כי זאת הכוונה 'תורת אמך', שצריך ללכת בהלכות טהרה לפי הנשים, ולא לפי הרבנים. איפה נשמע דבר כזה? היכן יש לכך יסוד בש"ס או ברמב"ם?

הערה מהקהל: היסוד הוא באוניברסיטה. תגובת מרן שליט"א: יפה. רחמנא ליצלן. כיצד אפשר להמציא דבר כזה? גם לגבי הרמב"ם, אם כן מדוע הרמב"ם ביטל את המנהג של

ארבעים ושמונים? גם לזה יש להם מנהג ממרים הנביאה? ארבעים ושמונים, ושבעה ושבעה. איך הרמב"ם ביטל את זה? אלו ממש דברים חמורים.

אחר כך [בדף רס"ט], הוא מביא את מה שכתבתי, במאמר שבפתיחת ספר שערי קדושה הנז"ל, שלא נהגו בוסת הפלגה, ואף נשים עם משפחות מיוחסות, כולל משפחת מהרי"ץ. והוא מעיר על כך, ניתן לראות מדבריו שניכר שהעתיקים מדברי הרב יוסף בן דוד מלה במלה.

זה שקר וכזב. לא העתקתי, ולא ראיתי, ואינני יודע מה הוא שח. על מה הוא מדבר בכלל. חס ושלום.

אתם יודעים, פעם הפיצו שמועה, לפני כמה שנים, שאני תלמיד של אותו רב. אני אגיד לכם, מה מסתתר מאחורי זה. כנראה, הם לא יכולים לסבול זאת. הם כנראה חושבים, נדמה להם, שהתורה ומסורת תימן נמצאת רק אצלם. ואם הם רואים מישהו אחר, אזי חייב להיות שהוא למד אצלם. שלכל הפחות זה "עבר דרכם". אבל זה שקר וכזב. לא למדתי אצלם. אדרבה, דיברתי איתו פא"פ כמה פעמים, וראיתי כמה טעויות יש לו, ושדבריו אינם נכונים. הדבר אינו קשור האחד לשני. גם בהמשך הוא כותב, העתיק מדבריו בתשובתו המפורסמת.

אבל כעת תשמעו, עכשיו הוא הגיע לאבא מארי זצ"ל. אני אומר לכם את הדברים, ממש ב'ראשי פרקים'. הוא כותב כך [בדף רפ"א], אגב מדברי מוה"ר ניסים רצאבי, שזה אבא מארי, אין להביא ראיה על עדות מנהג תימן בנדון הזה, כי הכרתיו ושכמותו שנהגו במדת חסידות וצניעות, וכידוע רבים וטובים גדולים וחסידים לא ידעו מהליכות נשותיהם, בעניין הזה כי הצניעות היתה רבה, ולרוב לא שאלו

שערי יצחק – השיעור השבועי

גם במאמר זה, ישנן טעיות מהתחלה ועד הסוף, ממש חוסר ידיעה, חוסר הבנה. הוא שואל שאלות פשוטות, אינני יודע מדוע הוא חשב שלא חשבנו עליהן. הוא מביא ראיות, ממני בעצמי... אבל לא ניכנס לכך, אלא נעמוד על נושא אחד, הקשורה לנושא הקודם.

הוא כותב בדף י"ח – י"ט, בעניין 'קדיש דרבנן', לגבי הוספת המלה 'אורייתא' 'קדישתא'. אבל, אולי במקום שאביא את מה שהוא כתב, אומר לכם כבר את מה שאני עונה על כך, ואולי נרחיב בהזדמנות אחרת בל"ג.

אנחנו שאלנו בזמנו, מדוע אנו אומרים בקדיש דעתיד, 'ולשכללא היכלא קדישא'? למה מוסיפים את המלה 'קדישא'? אבל הקושיא התעצמה ביותר, כיון שלאחר מכן, במלים 'אורייתא קדישתא', איננו גורסים את המלה 'קדישתא'. אמנם, ישנם רבים הגורסים זאת, אבל בכת"ק של מהרי"ץ זיע"א, במהדורא בתרא, הוא אינו גורס את המלה 'קדישתא'.

רציתי להסביר זאת אז בשיעור, אמנם אמרתי זאת בקצרה, אבל הסברנו כי החילוק הוא, ש'אורייתא קדישתא', זהו דבר רוחני. אבל לגבי היכל בית המקדש, בל נחשוב כי הפאר של בית המקדש החיצוני, הוא העיקר, כפי שחושבים אומות העולם. לכן אומרים לך, כי העיקר הוא, הקדושה שבו. והוספתי ואמרתי אז, כי בשום מקום לא נמצא הלשון 'תורה קדושה'. בספרי חז"ל, לא נמצא צמד המלים 'תורה קדושה'. אין את הסגנון הזה, אלא רק בדורות שאחרי חז"ל. אין גם שום מקום בתפילה, שכתוב בו, 'התורה הקדושה'. למשל, 'ותן חלקנו בתורתך', לא כתוב 'בתורתך הקדושה'. וכן 'ותלמוד תורה כנגד כולך', בפסקת 'אלו דברים שאין להם שיעור'. וכן 'לקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה', לא כתוב 'תורתך הקדושה'. ממילא, גם לא מסתבר, שבקדיש דרבנן יכתבו 'אורייתא קדישתא'. כי בשום מקום, לא נמצא לשון זאת, אלא רק בקטעים שנוספו בדורות האחרונים.

הנשים את בעליהן על כך. שמעתם? הוא כותב, כי אבא מארי זצ"ל, כיון שהיה חסיד וצנוע, הוא לא היה יודע מה אשתו עושה. אבל כבר אמרתי לכם מקודם, כי אבא מארי זצ"ל בהדיא אמר לי, 'אתה לא יודע כמה אמא שלך הצטערה בבדיקות'. כיצד הוא בא ומפרסם, כי אבא מארי לא ידע מה אשתו עושה?

בקיצור, אלו דברים בטלים ומבוטלים, לא שרירין ולא קיימין. ורק שתדעו, כי ממש נגעתו רק ב'אפס קצהו'.

הערה מהקהל: הספר הזה צריך גניזה? תשובת מרן שליט"א: הספר הזה, אסור לבוא בקהל. ה' ירחם. וביערת וגו'.

התייחסות לאחת מהערותיו של ר' דוד צדוק כלפי דברי מרן שליט"א על תכלאל "עץ חיים" מהדורת חנות נוסח תימן, שהוא בלתי מוסמך, בעניין תיבת אורייתא "קדישתא" שבקדיש דעתיד, ובל"ג עוד ידובר על הערותיו בהזדמנות נוספת.

האמת היא, כי רציתי להסביר על דבר נוסף הדומה לכך, אולם כבר אין זמן כעת לדבר על כך, לכן אומר לכם זאת ממש בקצרה. שוב הפעם, גם דבר זה חמור ביותר, ולכן אעמוד רק על נקודה אחת.

ידידנו [לשעבר. העורך] הרב דוד צדוק, פירסם השבוע מאמר בשם 'תשובות לקושיות על תכלאל עץ חיים' הוצאת חנות נוסח תימן. העורך, לגבי מה שדיברנו בשיעור מלפני כמה שנים [שיעור מוצש"ק כי תצא ה'תשע"ב], וכעת הוא עונה על כך. אבל כמובן, הכל טעות מהתחלה ועד הסוף. מלא טעויות. אין לי זמן כעת, להשיב על כל פרט ופרט [עייני שיעור מוצש"ק חוקת ובלק וכו'], אבל אעמוד רק על דבר חמור אחד. חשבתי לדבר על כך בהרחבה, אבל זה ייקח עוד שעה, ואתם הרי לא תשבו כאן עוד שעה נוספת. לכן ברצוני להגיד לכם, רק דבר אחד, שהוא ממש חמור מאד. ולפי דעתי, ישנה כאן 'כפירה נסתרת'.

הוא בא ואומר לנו, כי אכן נמצא הלשון הזאת, במטבע של חז"ל. שכן מופיע בזוהר פרשת נח דף ס"ג ע"ב, ובפרשת וישב דף קצ"ג ע"ב, ובפרשת מקץ דף קצ"ז ע"א, ובפרשת בשלח דף מ"ט ע"א, ובפרשת משפטים דף צ"ח ע"ב, ובפרשת תרומה דף קכ"ט ע"ב, ובפרשת פקודי דף רנ"ז ע"ב וכו'. אתם יודעים, היום דרך המחשב, אפשר ללחוץ ולמצוא בתוך רגע, אלף מקורות. א"כ, הוא רשם כאן את כולם. הנה, אכן מופיע מטבע כזה, גם לגבי התורה. ופלא גדול הוא בעיני, איך נעלם ממנו, הוא כותב 'מהם', בלשון רבים, אבל הוא מתכוון עלי, דבר פשוט זה, על אף לימודם בזוהר תמידין כסדרן, ושמה לדעתם אין הזוהר מחז"ל.

הדבר חמור מאד. שומו שמים. הוא מייחס לנו את זאת. כך כתוב, שחור על גבי לבן. אבל, מה אני אעשה? לו חכמו ישכילו זאת! כאדם התולה "קללתו" באחרים. [ידוע שיש לנו ספר מיוחד בשם זוהר העולם, כבשים ללבושך, שמוכיח בראיות ברורות אמיתות ספר זוה"ק ומקוריותו, שהוא מרשב"י. השי"ת יזכנו להוציאו לאור בקרוב]. א"כ, אקרא לכם את מה שכתוב אצלי בעניין זה, כבר מלפני שנים רבות.

הערה מהקהל: זהו אותו דוד צדוק, שהוציא את 'מסכתא דמהרי"ץ'. הוא בעצמו, הביא שם השקפות פסולות. תשובת מרן שליט"א. נכון. [עיין שיעור מוצש"ק אחרי מות, ומוצש"ק קדושים, ה'תשע"ד].

ענינו לו בזמנו, גם על עניין האפיקומן אחרי חצות. והוא חזר להעמיד דבריו בטענות ומענות מרחוק. מי שיבין יבין כי זו לא האמת בדעת מהרי"ץ בהבנת שיטת הרמב"ם וכו' וכו'. אין פנאי לבזבז זמן על דברים פורחים באוויר, ובפרט שנודף מהם רוח עוועים של אותם אלו שהתרחקו מן הזוה"ק ובעלי הקבלה האמיתית,

קדישין עליונין. לכן הם ושכמותם מנסים להכניס למהרי"ץ את ההשקפות המעוותות שלהם.

נניח זאת למשמרת הצעירה. ברוך השם, כבר נודע לי על אחד האברכים השקדנים מצעירי הצאן הרא"ח יצ"ו שכבר ענה לו בקונטרס מיוחד, וסתר שם את כל דבריו במסכתא המזוייפת דמהרי"ץ אחת לאחת. סוף האמת לנצח.

רק ברצוני להגיד לכם, כי אינני יודע, למה הוא חושב שלא עמדנו על הדברים הללו, עכ"פ כבר כתבתי עליהם מלפני שנים רבות, רק שזה עדיין לא נתפרסם.

אקרא לכם את מה שכתוב לפני בעניין זה, אומר זאת ממש בקצרה, ונסיים בעניין הזה. למרות, שיש עוד הרבה מה להשיב עליו.

כתבתי בס"ד כך, אין שום מקום שצירפו והצמידו בלשונם אנשי כנסת הגדולה את הסגנון 'תורה הקדושה', כמו שגם אין זאת במקראות, וגם לא בספרי חז"ל, ש"ס ומדרשים. זולת במדרשים מאוחרים, כגון במדרש אגדה על פסוק 'זשוחד לא תקח'. ובאוצר מדרשים דף רט"ז ע"ב, התורה הקדושה עומדת לפני ה' וכו'.

המלים 'אורייתא קדישתא', בלשון נקבה, כתוב רק בפעם אחת, בספר 'זוהר חדש' בפרשת וישב דף מ"ט ע"ב.

כבר כתבתי זאת, מלפני שנים רבות, רק שלא יכולתי להגיד הכל באותו השיעור. המאמר הזה, הגיע אלי רק ביום חמישי השבוע, וזה מה שהספקתי לראות לבינתיים. עד עכשיו במוצאי שבת. ועכשיו תשמעו היטב.

קדשו, הרי לא חזר להעתיקה בכת"י קדשו מהדורא בתרא וכו'.

אם כן, עמדנו על כך, כי בעצם, הדבר כבר מופיע במהדורא הראשונה, רק שמישהו תיקן זאת. אבל הוא כותב בשמי, שתיקון זה הוא כת"י של מהרי"ץ. הוא כותב, כי כך אנחנו סוברים. אבל, מה פתאום? מניין לו? אני בעצמי לא בטוח, שהתיקון הוא הכתב יד שלו.

בכלל, דיברתי בקיצור כדרכי, ואין לדייק ממה שלא אמרתי, או השמטתי, או נשמט ממני בזמן השיעור.

ובכלל, הוא מסתבך שם עם כל העניין הזה, של 'מהדורא קמא' ו'מהדורא בתרא', כביכול לפי שנת הכתיבה. בזמן שבעצם, ההוכחה שלי היא, כי ישנם דברים, הנמצאים במהדורא הראשונה רק בגליון, ואילו במהדורא השנייה הם כתובים בגוף הספר. ממילא, אם במהדור"ק הם כתובים בצד, ובמהדור"ב הם כתובים בפנים, א"כ מהו ה'קמא' ומהו ה'בתרא'? אני אומר לכם זאת, ממש בקצרה. קשה להוכיח זאת כעת, בצורה הברורה, אבל זהו הרעיון.

הרי, ישנן שתי מהדורות. מהדורא קמא, ומהדורא בתרא. תעשו לכם סימן, עם האות קו"ף. מהדורא קמא, זה מהדורת קרואני. ומהדורא בתרא, זה מהדורת רצאבי. ממילא, אם במהדורא השנייה של רצאבי, הדבר כתוב, אפילו שבעצם היא נכתבה כשנה או שנתיים אחרי זה, אבל כיון שישנם דברים הכתובים בגוף הספר, הדבר סימן, שהיתה לו אז העתקה יותר מושלמת. ואכן ישנם שם הרבה דברים, אשר אינם נמצאים כלל במהדורא הראשונה. א"כ, בודאי שזה נחשב מהדורא בתרא, גם אם התחלת כתיבתה היתה בשנה האחרת. ממילא מובן, כי זה נחשב הכת"י המוסמך ביותר.

אבל נמצא פעמים רבות בזוהר, הסגנון 'אורייתא קדישא', בלשון זכר. אין צורך לעשות רשימת מקורות. יש המון. אבל, זוהר, שאני. שנועד כולו להלהיב ולעורר את לב המעיין, ליראת ה', ולהוסיף עשר מעלות בקודש, להזדכך ולהיטהר באהבת תורתו יתברך כנודע. וכן מצוי שם 'שכינתא קדישתא' וכו'.

אם כן, כבר עמדתי מאז ומקדם על השאלה הזאת. אכן, פשיטא שהדבר כתוב בספר הזוהר הק', פעמים רבות. אבל אין מזה שום ראיה לנ"ד, כיון שחלק ממטרתו של ספר הזוהר, הינה להלהיב את הלב. כך שם תמיד, בכל דבר הקשור ליראת שמים. כגון, 'זי לון לאינון רשיעיא וכו', בכדי לעורר את הקדושה. לכן, הסגנון 'אורייתא קדישתא' בספר הזוה"ק, זהו מקומו. אבל ביתר מדרשי חז"ל הרגילים, הדבר אינו כתוב. ממילא, זהו בגדר 'לא מיניה ולא מקצתיה'.

ובכלל, הוא מתחיל להביא ראיות, כי בדברים האחרים כתוב 'קדוש' וכו'. אבל אנחנו רק רצינו להסביר בקדיש דעתיד, למה לגבי אורייתא, לא אומרים 'קדישתא', ולגבי ההיכל, אומרים 'היכלא קדישא'. רק על כך עמדנו אז. והוא מביא לנו ראיות, שהקב"ה נקרא 'קדוש', ועוד דברים הנקראים 'קדוש'. טענו חטים, והוא מביא לנו שיעורים. הוא מביא דברים אחרים, אשר אינם קשורים כלל לשאלתנו. ונע"ע הרחבה בזה, בשיעור מוצש"ק מסעי'.

בכל אופן, לגבי הפרט הזה, אני שוב קורא לכם את מה שכתוב אצלי, מלפני אולי כעשר שנים, בשני תכאליל כת"י קדשו של מהרי"ץ ראיתי, דלא גריס תיבת קדישתא, וכמו שבספרו הנדפס ליתה. ובאחד מכת"י קדשו שיצא לאור בצילום, ג"כ לא נכתבה מעיקרא, אך נוספה דרך הגהה ותיקון. ואולי הגהה זו, היא כת"י זולתו. ואפילו אם תמצי לומר, שהיא כת"י

אמרתי את הדברים, בקצרה ממש. ראשי פרקים. ואותו הדבר, לגבי מה שאמרתי מקודם, בקשר לספר טהרת משה. דהיינו, אף אחד לא ידייק, ממה שלא אמרתי כעת. כי לפי דעתי, גם הספר הזה מלא טעויות ושיבושים, מהתחלה ועד הסוף. הלכך, גם מה שלא אמרתי, כמובן שאינני מסכים לאותם דברים. ולפי דעתי, הדבר חמור מאד.

המקום ברוך הוא ירחם עלינו, ונקוה שיתקיים בנו מקרא שכתוב, 'זוהיה השדה בצאתו ביובל', כפי שהבאנו בתחילת השיעור, כי לשון 'זוהיה' זהו לשון שמחה. בעז"ה, שנזכה לשמוח, ולזכות בקרוב לחירות הנפש, ושנצא מכל השיבושים, ומכל הדעות הזרות.

והפסוק מסיים, קדש ליי' וגו', לפהן תהיה אַחַזְתּוּ וַיִּקְרָא כ"ו, כ"א. הכוונה לפ"ז היא, שנזכה שהכהנים יחזרו לעבודתם, ולויים לדוכנם, וישראל למעמדם, אכי"ר.

הודעה חשובה!

שיעור זה הוקלד עפ"י שמיעה בעיקר, נערך והגה לפי הבנת העורך.

השיעור היה לנגד עיני מרן שליט"א קודם הוצאתו, הוסיף עניינים וציין מקורות, שיפר ותיקן דברים רבים, אולם מפאת העומס הרב המונח על כתפיו, נבצר ממנו לעבור הגהה מדוקדקת, להאיר ולהעיר בהרחבה כבשיעורים שעברו.

לאור האמור, בכל ספק או שאלה המתעוררת למעיין בשיעור זה, יש לו לברר היטב את הדבר להלכה ולמעשה אצל מרן שליט"א. הערות ותיקונים יתקבלו ברצון.

ניתן להקדיש את הוצאת השיעור לע"נ, או לרפואה, הצלחה ופרנסה טובה.
פרטים בטלפון: 050-4140741

ניתן להקדיש כל שיעור להצלחה ולרפואה, או לעילוי נשמת. השם יוזכר בל"נ בתחילת השיעור מפי מרן הגאון שליט"א, וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור.

פרטים בטלפון: 050-4140741.
נא לתאם זאת לפני השיעור. והתורמים והמסייעים להפצת התורה ולזיכוי הרבים, ימלא המקום ב"ה כל משאלות ליבם לטובה. אכי"ר.

הודעה חשובה ל"מנויים לחיים". זיכנו השי"ת ברוב חסדו, ומרן שליט"א נתן את הסכמתו, להקדיש מזמנו היקר והעמוס לרוב בענייני הכלל והפרט, על מנת לעיין ולהגיה את השיעורים השבועיים קודם הדפסתם, ולתקן בהם את הצריך תיקון, וכן להוסיף עניינים והערות ומקורות נוספים, אשר לא נאמרו בשיעור המוקלט.

אי לכך, הדפסת השיעורים ושליחתם ל"מנויים לחיים", תלויה בעומס המוטל על כתפי מרן שליט"א באותה התקופה, וכן בסיבות טכניות נוספות, כגון עיכובים בהקלדה או בעריכה, אשר אינן תלויות בנו, ובפרט בחדשי החגים, בשמחות משפחתיות וכדומה.

אנו מבקשים מראש את סליחתכם על העיכוב, ומקווים להשלים בעה"ת את כל השיעורים החסרים בהקדם האפשרי. ברוכים תהיו.